

11343

« MAGYAR NÉP » KÖNYVTÁRA

SZERKESZTI: GYALLAY DOMOKOS

24.

SZÉP A NYIKÓ S A VIDÉKE ÉS MÁS NOVELLÁK

IRTA:
SEBESI SAMU

MINERVA IRODALMI ÉS NYOMDAI MŰ-
INTÉZET RT. CLUJ-KOLOZSVÁR

SZEPES

426

SZÉP ANYIKÓ S A VIDÉKE

ÉS MÁS

NOVELLÁK

IRTA:
SEBESI SAMU

1631/1948

1928

„MINERVA“ KÖNYVNYOMDA RÉSZV.-TÁRS. KIADÁSA
CLUJ-KOLOZSVÁR

11.343/24

ORSZ. SZÉCHÉNYI-KÖNYVTÁR
Növedéknapló
1950. év 12758 SZ.

Szép a Nyikó s a vidéke.

Az udvarhelymegyei Láz és Firtos hegy-ségek ágazatai közül, apró patakocskák szaladnak össze és ezekből — valahol túl a kecseti határon — megszületik a Fehér-Nyikó. Születésének századokba vesző idejében Nyikó, a szép fehér testű habtündér fürdött kristályvizében és a víz édesen símult a tündérbúbájós természetéhez s a csillogó cseppek szerelmesen olvadtak fehérre a habtündér gyönyörű testén. Ezért fehér a vize s ezért Nyikó a neve.

A merre szaladva kanyarog a kis székely faluk mellett, úgy csobog, cseveg jó kedvében, mintha székely népdalok ritmusát verné; de ha zuhanó zápor gyepes és virágos partú medréből kiveri: olyan komoran hömpölyög és erővel riadoz, mint az ó-székely balladák.

A merre elsiet az öreg Küküllő felé, székely falucskák fehérre meszelt házai fogadják, ha érkezik és búcsut intenek, amikor tovább halad.

Partjait vadvirágok színpompája díszíti s madárfüttyös berkek fűz és nyárfái borítanak föléje hűs árnyéket. Vadrózsa és galago-

nya bokrok sűrűjében éjfélig harsonáz a csalogány s aztán megpihen, hogy virradatkor újult erővel köszöntse a ragyogószemű hajnalcsillagot.

A székely legények is nótáznak az esti csendben. Felzeng az öreg népköltőnek, jó Tiboldi Istvánnak éneke: „Szép a Nyikó s a vidéke, jámbor székely szabad népe. Szebb ott még a fűzfa ág is, mint másutt a gyöngyvirág is, szebb a hal is a göbében, mint az öreg Küküllőben“ ... És mikor a Nyikó utolsó falujától: Rugonfalvától is búcsút vesz, úgy siet, mint a kis gyermek szerető anyjához, a vén Küküllő habkarjaiba.

Csak még egy pillantást vet a faluvégén álló kis házikó felé. Látni akarja a legszebb leányt, aki ott termett a partján, ibolyák és nefelejtsek között. Úgy hívják hogy Bogár Anikó. Nincs senkije, csak a nagyanyó, — nincs semmije, csak a szegénysége és a szépsége. A szegénységét könnyen felcserélhette volna jó-móddal, ha eladó lett volna a szépsége. Csak-hogy az nem volt eladó semmi kincserért. Valakinek tartogatja, ápolgatja. Hej, mert ez a szépség is elhervadna, s a két orcáján viruló rózsapír is elszáradna, ha nem hallaná napnyugtakor a Hörsök Marci pásztorkürtjét, a melyiken a barna, tüzes szemű pásztor legény a lelkét küldi Anikóhoz. És amikor a kürt hangját a rugonfalvi Mál dülőjén véges végig,

le a kicsiny házikóig, ringatja az alkonyati szellő, megérti Anikó abból a pásztor üzenetét: Soha el nem hagylak, — szeretlek mindörökké! Aztán zeng a nóta: Szép a Nyikó s a vidéke.

— Kevés idő múlva ismét a kürt riadoz. Újra üzen Marci:

Alkonyodik: Hosszú árnyékok vetnek a hegyek. Eregélek hazafelé. Várj a kis kapuba, vagy a virágos ablakba.

— Várlak, várlak, dobogta Anikó szíve. Ennek a dobogásnak kicsi volt a hangja, de Marci a távolban is érezte, hogy érte dobbant meg.

Szép sorjában jődögélt a nyáj a kolompos után. E kosda lantolt elől. Utána a juhok, a bárányok, hátul a kecskék és utoljára Marci, aki messziről látta, hogy Anikó a kapuban várja. Összekacagott a szemük. Marci megfogta a leány kezét és azt kérdezte:

— Hogy vagy hé?

Pedig valahol ott belül a szíve körül, vagy tán a lelkében ilyenformán érzett: Erdőn-mezőn sok virágot látok, de egy-se virít úgy, mint a te arcod, sok dalos madarat hallok, de egy se szól olyan szépen, mint a te hangod.

Anikó csak ennyit mondott:

— Mi ujság? Délkor a kedei határ szélén legeltettél.

Pedig úgy érezte, hogy: „Egész nap csak reád gondolok; minden este haza várlak.”

— Megügyelsz, hogy merre járok?

— Meg, meg! Megügyellek.

De nincs idő a beszélgetésre. Siet Marci a nyáj után, nehogy a bárányok eltévesszék a gazdájuk kapuját. Anikó se időzhet sokat a kapuba. Zsémbel nagyanyó és fújja az öregek régi nótáját:

— Mit akarsz Marcival? Szegény pásztor legény. A tarisznyából él. Miből etesse a feleségét?

Anikó azt szeretné mondani:

— Tudunk keresni egy darab kenyeret. Kétfelé törjük.

De nem szól semmit. Némán, szomorúan hallgatja nagyanyó öreg bölcsességét:

— Milyen gazdag az a Kajsza Gyurka. Bezzeg elvenne az. Hogy egy kicsit horgas a lába, szeplős a képe, görbe a szája és nagy az orra: a nem baj! Van szántója, kaszálója, házastelke, négy tehene, lova, juha, mi kell egyéb?! Marcinak is van egy rossz kürtje, egy kódus tarisznyája s aztán le s a felmenő út.

Anikó eddig se szerette, de nagyanyó dicsegetése után már utálja is Kajszát. De még csak akkor keseredik el igazába, amikor vasárnap beállít a szeplős legény nagyanyóhoz s dicsekedni kezd, hogy Anikó is hallja.

— Van tágas udvarom, elfér a majorság. Az új pajtában két disznót hízlalok. Van tejem, vajam, szalonnám, búzakenyерem, nagyablakos házam, ahol virulhat a muskátli. Ha

hozzám jön Anikó: módos asszony lesz belőle. Nagyanyónak nem lesz dolga. Öregségére pihenhet. Ha jön Anikó: a boldogságba jön. Selyem surc és selyem szoknya, bársony vizitke és rámás csizma. Minden, amit szeme-szája kíván. ...

*

Hire ment a faluban, hogy Kajsza Gyurka a gazdag, legény Bogár Anikóhoz jár. Némelyek úgy tudják, hogy meg is kérte és mindenfelé beszélnek, hogy nagy szerencse érte a szegény leányt. Kónyáné irigykedve rikácsolta az utcán:

— Szalonnás kamrába kerül a templom egere.

Hogyne jutott volna el a hír a Marci füléhez is épen akkor, amikor egy-két éjszaka a Pál Mihálybá' szántóján kellett hálnia a nyájjal a föld feljavítása okából. Ez a hír úgy leforrázta, úgy elhervasztotta a kedvét, hogy se nem látott, se nem hallott, csak mint egy fél-eszű támolygott a nyáj után. Nem jutott már eszébe vagy tán nem is akart a kürtjébe fújni, ha végig eregült a Mál oldalon. Minek is?! Anikó soha se mondta, hogy őt szereti. Hátha rosszul érezte, amit érzett. És Anikó is azt gondolta, hogy nem beszélt neki szerelemről. Hátha csak immel-ámmal gondolt reá. A kürt is elhallgatott ... De a szegény Anikó szí-

ve csak nem akart elhallgatni. Csendes, magábafojtással sirdogált Marci után.

A harmadik napja volt már, hogy a Marci Kürtje nem rivallgott üzenetet Anikónak. A harmadik nap alkonyat táján eljött Kajsza Gyuri Anikóékhoz. A vasárnapi gunyát vette fel. Aranyrojtos nyakravalót kötött. Abaposztó a harisnyája, brassói posztó az ujjassa, újdonat új rámás csizma, vastag patkó rajta. Hogy ki volt öltözve, de hogy! Hát még a csizmája, hogy recsegett! Most már bizonyos, hogy megkéri a leány kezét. Leült a kicsi ládára és holmi ümgetés és köhécselés után így szólt:

— Hogy sokat se beszéljünk Anikó, csak annyit mondok, hogy úgy szeretlek, s úgy gondolat viselem, hogy az édesanyád se tehetné különbül. Módba teszek, megbecsüllek,. A templomban is az első széken ülsz ...

Nagyanyó bölintgat. Tetszik a beszéd. Fogatlan, öreg szája mosolygástól szélesül:

— Szerencsés vagy Anikóm. Nagy szerencse ért. Mindenki mondja, mindenki irigyli. Hadd irigyeljék. Pukkadjanak meg! Azért is menj Gyurkúhoz drága virágszálam. Azt akarja keresztapád, keresztanyád, még a tiszteletes úr is . . . A jók örvendeznek, csak a rosszak irigykednek. Menj hozzá virágom ...

Alkonyodik ... Vége, vége! Nem szól a kürt. Megnémult a Marci szíve. A leány küzd,

vivódik. Pirul, majd sápad az arca és könny reszket a pilláin. Ha „nem“-et mond: nehogy megbánja. Ha „igen“-t mond: nehogy megsírassa. Mikor felelni akar, torkán akad a szó, — mert egyszerre előtte rémlik a Marci barna piros arcán két tüzelő szeme. Jaj most be szomorúak. De nagymama biztatja:

— Ó be nagy szerencse!

Anikó lesüti a szemeit ... Lassan, kíno-
san, mintha erőszakkal tépnék ki belőle a szavakat, — mondja:

— Hát nem bánom.

Kajsának megcsillannak a szemei. Talpra ugrik és gyorsan hadarja, hogy most az anyakönyvvezetőhöz siet és bejelenti a dolgot. Anikónak sajog a szíve. Mennyire siet ... Már szinte bealkonyodott és nem szól a kürt ... A szeplős legény fogja a kilincset és kilép az ajtón, szaporázza lépéseit a kapu felé, ... de akkor ide harsog a távoli kúrthang. Nem is harsog, hanem zokog és sír. Így hallja Anikó. És hall egyebet is. Üzen a pásztorlegény lelke: Soha el nem hagylak! Szeretlek mindörökké!

A leány kirohan az ajtón és a szeplős legény után sikolt:

— Álljon meg! Igen hamar feleltem. Várjon holnapig.

— Holnapig? kérdi Kajsza és leverten rándít egyet a vállán.

— Holnapig? sóhajtja nagyanyó és leejti a fejét.

— — — — —
 Este szép sorjába jődögél a nyáj, a kosda lantol elől. Utána a juhok, a bárányok. Hátul a kecskék és utoljára Marci, aki messziről látja, hogy Anikó a kapuba áll. Összekacag a szemük. Marci megfogja a leány kezét és azt mondja:

— Ha elhagysz: megbolondulok.

Feleli Anikó:

— Ha másé leszek: meghalok.

Minek is beszélnének többet?! Hiszen akik csodálkoznak ezen, azoknak mondja a tiszteletes úr:

— Mit ér ott a vagyon, ahol nincs boldogság?!

Valahol nóta cseng:

— Szép a Nyikó s a vidéke ...

Zúg a havas.

A havasalji nagy falu végén van Pakot István öreg udvarháza. Öreg a gazdája is, aki a tornácon egy kényelmes karosszékből ül és a messze távolba néz, ahol a magasba ugró havasi hegycsúcsok összeölelkeznek a lehajló mennyboltozattal. Egy darabig a szemeivel mereng a hegyek szeszélyes körvonalain, miközben hallgatja a távolból ide ringatózó zúgást, azután lehunyja szemeit s lelkével olvad bele a havas misztikus világába ...

Lehunyt szemekkel hallgatja a zúgást, melyből mélyen dübörgő, majd sikoltó hangok riadoznak ki, midőn a magas tetők fenyőrengetegeinek tűlevelein keresztül hasít a rohanó szél. A falu a csendes völgyben terül el. Ide hömpölyög le a havas zugása. Öreg Pakot István, a vén legény szunnyadó szemekkel pihen és hallgatja a havas morajló zugását és úgy érzi, hogy ifjúságának gyönyörű emlékei csendülnek ki abból ...

Mintha ismét az a fiatal vadász volna, aki nyugtalanul várja a hajnal derengését, mikor a rengetegbe indul, hogy üldözzé vagy

elejtse az őserdő vadjait. Felfrissült emlékek ragyogóvá színezik a vén legény pihenő óráját. Lelkébe zsongulnak apró kalandok, festői képek a havas világából és egyszerre megrohanja a vágy: újra látni a képeket, újra járni a régjárt utakat és látni tán azokat is, akik sok-sok esztendő távolából, emlékein át feléje integetnek ...

És a vén legény nemsokára elindul, amerre vágyai vonzzák, emlékei izgatják. Belép a sötétárnyu fenyvesbe. A kora reggel üde, balzsamos levegője ontja az életerőt, a felfrissülést. Sugár fenyőszálak magasan lengő koronái ölelkeznek és kristályharmat szikrázik rajtuk, amint a reggeli napsugár végig siklik a tűlevelek óceánján. A vén vadászt elönti a gyönyörűség, mikor a régi, járt csapásokon halad előre. Bennebb és bennebb hatol az ősernetegbe, hol az egymásra rétegezett tűlevelek ruganyos talajához nem törhet a napsugár. Itt örökös árnyék húse borul a földre. A pázsit nem ver gyökeret, de annál dúsabban tenyész a zöld moha, mely úgy terül el itt, mint egy hatalmas, puha szőnyeg, ami a természet remekbe alkotott műve. Süppedő lágyága heverésre csábít s a vén vadász nem állja meg, hogy végig ne terüljön rajta. Még a fejét is mohapárnára hajtja, mely nagy, vihardöntött fenyő horhadtt oldalára bokrosodott. Ebből a sűrű rengetegből

nem nézhetsz az ég kékjére, csak a ledöntött fenyőóriás koronája helyén támadt ablakon. Ezen keresztül tekint az öreg István a kék azurra, ahol mozdulatlan szárnyakkal kering a lég ura, a hatalmas királlysas. A komor és egyben áhítatos csendbe álomhozóan neszel le a csúcson túl a havas zugása és a mélyülő völgyből ide tör fel, elhalóan a messzeség moraja. Még csak a havasi szajkó rikantja el magát, ha merengésében megzavarja a vízmosásokban kullogó farkas, a havasok vérengző tolvaja.

Ma a természet vad pompája ragadja el a vén vadászt. Vadászszenvédelye elpihent. Fegyvere a vállán lóg, de gyilkos szándéka nincs. Szemlélődve jár a cserkészúton és gyönyörködik a változatos képekben. Szíve feldobog a színpompától, ha a ragyogó szőnyegre tekint, melyet gyopárból vagy fodros mohából szövögetnek a havas tündérei. A percek, az órák gyorsan suhannak. István úr úgy beleálmotta magát a természet szépségeibe, hogy amikor ébredezni kezdett, már az esthomály teregette a fenyvesben barna takaróját. Ideje volt indulni az éjjeli tanyára: le a keskeny völgybe, a fűrészmalom felé. Ott lakott az öreg Korondi Jánosbá és felesége, Juci néni. Ők is régi emlékek s bizonyára kedvesek is, azért mosolyog az öreg úr, amint arra bandukol és visszatekint négy évtized távolába.

Jánosbának is derü sugárzik az arcán, amikor megpillantja István urat. Kalapot emel, jónapot kíván és mondja:

— Rég nem járt felénk a tekintetes úr.

— Rég — felelt rá a tekintetes úr. —
Megnőttek a hegyek. Bajos a tetejükre hágni.

A szóváltásra kinéz a házból Juci néni is.

— Né-né! Ki van itt? — mondja tréfásan. Hátha beljebb kerülnénk!?

Mosolyog, de nagyon igyekszik összefogni a száját. Mert igen kicsorbult már és szégyenli azonnal mutatni a szája vénségét is. Ugy se lehet eltakarni a ráncokat és azt se, hogy az álla egy kissé félreecsucorosodott, mialatt az arc mindkét oldalon lejjebb pötytyent. De ezekből a romokból is kicsillan valami régi szépség, ami egykor Pista úrfit gyakran csalogatta havasi vadászatra. A vén vadász is derüs arccal integet Jutka aszszony felé:

— Jobb a szabadban, Jutka. Itt maradunk. János tüzet rak és szalonnát piritunk.

János a ház előtti kis tisztásra hordja és tördéli a száraz gallyakat. Jucinén' előkeríti a kecskelábu asztalt, a kis padkákat. Csikos abrosszal felterít. Tej, túró, barna kenyér mellett egy jó darab szalonna hever. János ezalatt halomba rakta a száraz ágakat, alája hajol, elsercenti a gyufát s a következő percben, sűrű füstgomoly nyomában, pattogva

törnek ki a vörös lángnyelvek ... Körül sötét a havas, csak nyugaton olvad világos szürkességbe a horizont, melyre a magasabb fenyők felnyúló koronái úgy rajzolják körvonalait, mintha a sötétségből kiemelkedő lomha szörnyetegek nyújtanák a magasba nagy, barna fejüket.

Jucinén' nagy szívességgel kínálkozik:

— Tessék használni! ...

Jánosbá egy csomó rózsét dob a tűzre, melynek vörös lángszárnyai dorombolva csapkodják a levegőt. A havas tetőről idehangzó zúgás összeolvad a lángnyelvek dorombolásával. Elbágyaszt és szendergést lop a szempillákra. Csendesen visszaringat a múltba s egy régi történet megfakult színeit frisíti fel:

Hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy csinos fiatal úr, akit Pista úrfinak hívtak és aki vadászszenvedélyének izzó vágyával járta be a rengeteg úttalan útjait. Valahol egy hatalmas szarvasbikát talált. Rásütötte fegyverét, de a királyi vad nem esett el. A fiatal vadász estig üldözte a szarvasbikát, de a sötétben nyomát veszítette a sebzett vadnak. Éjszakára betért a jól ismert havasi tanyára, hogy aztán másnap pihent erővel kövesse a vérnyomokat.

Ezen a tanyán virított a legszebb havasi rózsapár, egy fiatal leánynak: Jucikának a

két orcáján. Akármilyen szenvedélyes vadász is volt Pista úrfi, de a királyi vad sem izgatta annyira, mint a rózsapár Jucika orcáján. Mondta is neki:

— Jucika, a pintyőkéjét ennek a világnak! ... Be szépen virít az orcád!

Meg is csipte egy kissé, ott, ahol virít. A leány nagy zavarba jött, mert tetszett az a naptól barnult ifjú vadász, de ösztönszerűleg érezte, hogy veszedelmes lehet ... Félre húzódott, de az úrfi melléje lépett és hirtelen megölelte ...

Kívül megzörrent az ablak ... A leány sietve lépett ki az ajtón. A következő percben a vadász izgatott szóváltásra lett figyelmes. Kíváncsi volt, hogy mi történik? Ahogy kilépett, egy izmos paraszt legény dacos nézése állította meg. A fiatal úrnak is megvillantak a szemei, de aztán mégis szeliden mondta:

— Jó estét!

— Jó, akinek jó!

— Haragszol?

— Nem!

— Hogy hívnak?

— Senkinek!

— Ezt a familiát nem ismerem.

— Hát Jancsit, a medveölőt?! — mondta a legény és vasvilla szemekkel mérte végig az úrfit, aki nyugodtan szólott:

— Medvét ijessz ezzel, barátom!

A legény kiérezte az ellenfél erejét és bátorságát. Elhallgatott. Egy ideig csend volt, mintha mindketten várnának valamire. A medveölő szólott előbb, de már olyan hangon, mint egy teljesen békés ember:

— Ma szarvasra tetszett vadászni?

— Honnan tudod?

— Hallottam a lövést, láttam a sebzett vadat. Tudom, hol fekszik. Odavezethetem ...

A fiatal vadász megörült a váratlan fordulatnak, de főképp annak, hogy a szarvast megtalálja. Jó kedvvel mondotta a legénynek:

— Hajnalban mehetünk. Itt alszom a kis kamrában. Ha elaludnám, ébressz fel.

— Hajnalban itt leszek, — mondta a legény és azzal indult is egy vadcsapáson a tulsó völgy felé. Csak Juliska látta, hogy mielőtt betünt a fenyvesbe, szinte vérbeforgó szemekkel pillantott vissza. A fiatal vadász kihozta fegyverét a házból, belépett a kis kamrába, ahol puha, illatos sarjura vetett ágy várta. Be sem húzta a kamra ajtaját, hogy annál szabadabban omoljon rá a fenyves ózonja. A vadász lehunyta szemeit. Gondolt a sebzett szarvasbikára s talán arra a másikra, a karcsu őzikére, a rózsás arcu Jucikára, de gondolataiból könnyű lépések neszére riadt fel. Jucika jelent meg az ajtóban és halk hangon szólott:

— Tegye be az ajtót és tolja előre a re-
teszt.

Valami kérő, könyörgő, de ugyanakkor
parancsoló árnyalat rezgett a hangjában.

Pista úrfi meglepetve tekintett a leányra
és csodálkozva kérdezte:

— Bezárkózzam? Miért?

— Farkas ólálkodik.

— A vadász nem fél a farkastól, Jucika.

— De harap! Erősek a fogai ...

Többet nem szólt, Besietett a lakásukba.
A fiatal vadász egy kicsit gondolkozott. Az-
tán előre tolta a retest. Végig terült az illa-
tos sarju-ágyon és nemsokára mély álomba
merült.

Hajnalban zörgetett a legény:

— Urfi, indulhatunk!

A fiatal vadász egyszerre talpra ugrott.
Egy pillanatig gondolkozott, aztán a fegyvere
után nyult ... Lassan morogta:

— Ez volna a harapós farkas?

De csakhamar elúzte ezt a bántó gondo-
latot és ajtót nyitott:

— Jöjj be, Jancsi!

A legény előltöltő fegyverét a kamra ol-
dalához támasztotta, belépett és elbeszélte,
hogy a sebzett szarvasbika merre menekült,
meddig ment és most hol fekszik nehéz bete-
gen. Végre indultak. Mikor a medveölő kilé-
pett az ajtón, haragos tekintettel nézett kö-

rül. A fegyvere nem volt sehol. Már szitkozódni kezdett, amikor Jucika kilépett a házból, kezében tartva a legény fegyverét és mosolyogva mondta:

— Rossz vadász, aki nem vigyáz a fegyverére. Hátha ellopnák? ...

A legény bosszusan kapta el a flintát s a következő percben indultak is az ifjú vadásszal a Zergegödör felé. Jucika utánuk nézett:

— Még megcsufolná az úrfit, olyan dühös. Pedig nem rossz a szíve ... De hiába, félt ... nagyon félt. Hanem ezt kivettem!

A markában szorongatta a golyót, melyet a medveölő fegyveréből kilopott.

Jancsi keskeny vadcsápáson, sűrű fenyvesek között és sziklás útakon vezette a vadászt. Egyszerre meredek hegy állta útjukat.

— Itt álljunk meg úrfi — szólott a medveölő. — A sebzett vad közelében vagyunk. En megkerülöm és a szarvas erre fog kitörni ...

Már indult is. Sziklatörmelékes vízmosáson ugró léptekkel haladt felfelé. Csakhamar egy kiálló sziklaoromról lekiáltott:

— Úrfi, a sebzett szarvas visszalő!

A vadász a legényre pillantott és látta, hogy fegyverével rácéloz. Védekező mozdulatot sem tehetett, mert a következő pillanatban eldőrdült a flinta s mikor a lőpor füstje el-

oszlott, a legény szaladó léptei alatt ropogtak a száraz galyak ...

Az ifjú vadász felszisszent dühében és rettenetes bosszúállásra gondolt. De aztán valahol, valaki megvigasztalta. És eszébe jutott az is, hogy tulajdonképen ő járt a tilosban, mert Jucikát és Jancsít szülőik egymásnak szánták.

Igy volt, rég volt. Azóta Pista úrfiból István bácsi, Jucikából Jucinén' és Jancsiból, a medveölőből, Jánosbá', a csirkeölő lett. El is bóbiskolt a tűz mellett, úgy, hogy a pipa is kifordult a szájából ... És míg Jánosbá' csendesen hortyog, Julcsa asszony fürge mozdulattal a házba siet, ahonnan egy poros, pókhálós papírgombolyaggal tért vissza. Öreg István bácsira mosolyog, kibontja a papírgomolyát és egy ólomgolyó koppan az asztalra.

István bácsi, a vén vadász ránéz; ő is mosolyog, amint mondja:

— Farkasra töltsek?

— Nem szükséges. A farkas nem harap már. Kihulltak a fogai.

Jánosbá nagyot bóbiskol rá, mintha mondaná:

— Igaz, igaz!

Kialvó félben a tűz. A szikrázó szénre szürke hamuréteg borul. Csend, csend. Csak a havas zúg, amint a csúcsokon a szél a tűlevelek óceánjába hasít ...

Kit szeret Máriskó?

Pityóknénál tudósabb asszonyt nem ismertem egész Máréfalván, de még más se! Pityókné tudta, hol és mikor lobban fel kék lánggal a földbe ázott pénz? — hogy Kutyori-né melyik kapuzábéból feji ki azt a tejet, amit a falusi gazdák teheneitől elkuruzsol, — azt is tudta, hogy ki szokta megigézni az asszony és gyereknépséget és ilyenkor hány darab szemet kell abba a pohárvízbe vetni, a melyikkel megkenegeti a rossz nézéstől megvert beteget ... És még sok mindent tudott Pityókné, csak azt nem tudta, hogy a szép Biró Máriskó, melyik legényt szereti a faluban a sok közül, akik erősképen bomlot-tak utána. Hogy pedig Pityókné ezt nem tudta, azt abból következtetik az okos emberek, mert azt hiesztelte, hogy Máriskó az ördögöt szereti. Az ördög járogat hozzá szép legény képében.

Egy, két vén asszony, ha el is hitte ezt a bolond mesét, mindenki más kételkedett abban. És ha Pityókné vasárnap a nagy kocsomán rendezett táncba elment volna és ott

maradt volna a tánc végéig és akkor Biró Máriskót hazáig kísérte volna, leselkedve, hogy észre ne vegyék: akkor ő maga se hitte volna, hogy Máriskó holmi ördögöt szeret.

Hát mondom, folyt a tánc vasárnap a nagy kocsmában. Járták a legényest. Csak úgy csattogtak a tenyerek a csizmaszáron és pattogtak az újjak a levegőben. Mikor aztán párválasztásra került a sor: Biró Máriskó után négy legény is szaladt, — de ötön is lehettek, akik mind feléje nyujtották a kezüket.

Csakhowy Máriskó a szelid természetű és széptekintetű Szőke Pista karja közé simult. Több se kellett a nagyerejű, széles vállu, bikanyaku Kapor Palinak. Nagyot dobantott a lábával és szemeit a vetélytársakra meresztette, akik riadva huzódtak félre. Pistát pedig megragadta a rettentő erős kezeivel és olyant lökött rajta, hogy az majd leverte a körülállókat. De ez nem volt elég. Neki ment a halálra sápadt Pistának és durva ökleit ütésre emelte. Hanem ebben a pillanatban a vérbeforgó szemei a Máriskó szelid, könyörgő nézésébe estek. És ez a szelid, kérlelő tekintet láncba verte a durva öklöket. A bikaerejű legény kemény vonásai megenyhültek és a haragos villámokat szóró szemekben a kiengesztelődés szivárványa ragyogott.

Kapor Pali azt hitte, ővé a győzelem. Még jobban hitte ezt, amikor a lány szeliden

elvonta a szégyentől és haragtól reszkető Szőke Pista mellől és vele táncolt, mintha feledtetni akarná ezt a rossz pillanatot ...

Pista egy ideig még ott maradt és halálos gyűlölettel nézte a bikanyaku jó kedvét. Úgy érezte, hogy a körülállók azt sugják feléje:

— No, neked ugyan megadták!

A harag és a szégyen dulták a lelkét. És egyszerre, mintha gondolt volna valamit, egyet rántott a vállán és rohant haza. Hej, a szelid, a jámbor és széptekintetű Pista, be ki volt forgatva a természetéből. A jó Isten bocsássa meg neki, — amit ember tőle soha se hallott, — tán még káromkodott is. Aztán fogcsikorgatva mondogatta magában:

— Hogy éppen Máriskó előtt tett csuffá! De megfizetek érte! Aztán legyen, ami lesz, de megfizetek érte! A baltája után nyult. Megforgatta a feje felett: — Evvel né! A fejére, hogy meg ne sántuljon!

— — — — —
Mikor bomlófélben volt a tánc, már egészen besötétedett. Pista hona alá szorította a baltát és elsurrant a Máriskóék kapujához, melynek közelében sűrű liceum bokor volt. Ez alá a bokor alá huzódott és még mindig a dühtől reszketve várakozott. Nemsokára léptek zaját hallotta. Megismerte a durva, erős öklü legényt a hangjáról, aki Máriskót ki-

sérte haza. Megköpte a markát: — Jere csak!
Hú a ragyogását! Itt vér folyik.

Hogy mit beszéltek eddigelé, azt nem hallotta Pista, de most már minden szót hallott:

— Úgy néztél a szemébe, mint egy imádkozó angyal — mondta a bikanyaku Pali.

— Érte imádkoztam, — felete Máriskó.

— Pistáért?

— Pistáért!

— A szemembe kacagtál ...

— Hogy feledje el a haragját ...

— Pistára?

— Pistára!

— Velem táncoltál sokáig, jó kedvvel! ...

— Hogy meg ne verje őt ...

— Pistát?

— Pistát!

— Hát őt szereted? ...

Ekkor már Máriskó belül volt a kapun, előre tolta a reteszt és onnan szólott ki:

— Azt nem kötöm senki orrára!

Aztán elszaladt. A bikanyakunak tátva maradt a szája. Szőke Pista eleresztette a balta nyelét. Nincs már arra szükség. Fejbe kólintotta azt helyette Máriskó.

Ha ezt Pityókné hallotta volna! ...

Jön az eső.

Szent igaz, hogy Bokros Mihályné tisztességes és hűséges asszony, de mégis egyszer haragjában olyan dolgot szalasztott ki a száján, ami a Mihálybá nyugodt természetét is megzavarta.

A baj abból kezdődött, hogy az asszony — mint rendesen minden asszony — ha csak módjával is, de szerette a pletykát. Mihálynak otthon akadt dolga és addig is, amíg utána mehet, előre küldötte az asszonyt a mezőre, hogy a szénát gyűjtögesse, nehogy megázzék a drága kőst, ha netalán eső találna lenni. Az asszonynak künn a mezőn eszébe jutott, hogy tegnap este Bándi Sándor és Sata Pista valami fejérnép-ügyben a korcsmában összebakolódtak; — furta az oldalát a dolog, annyiba hagyta a szénagyűjtést és átsietett a harmadik szomszéd földre, ahol Halász Ráki, aki mindenről hitelesen értesült asszony, a kenderet nyőtte.

Az idő telt, mert Ráki sokat részletezett:

— El se hinném, komámasszony, ha a két szömöramel nem láttam volna, — fejezte be

Ráki a pletykasort. Bokros Mihályné pedig jól teleszedett beggyel, futva futott vissza a szénagyűjtéshez. A sietés azért is szükségesnek látszott, mert a hegyek mögött valahol messze, tompa dörgés morajlott idáig. Mikor az asszony a kaszálóhoz ért, Mihályról, — ki azalatt megérkezett — csak úgy csöpögött a verejték a szorgos munkától. Az asszony meg-hökkent egy kicsit, mert Mihály re se nézett, csak úgy félvállról és félharaggal mondta:

— Hol bódorogsz? Nincs füled? Nem halod, hogy jön az eső? Mégis itt hagyod a szénát?

— Nono! Csak ehejt valék a komámaszszonynál. Már itt vagyok. Azért nem fordul föl a világ ...

— Mert zuvatolni kellett! Zuvat nélkül nem éltök meg!

— Jaj be nagyra fujja a kicsit!

— Fogd bé a lepcsőst!

De az asszony nem fogta bé! Mintha belébújt volna az ördög, úgy csörömpölt tovább, pedig az urának volt igaza, mert valószínűnek látszott, hogy jön az eső! Az igazát pedig — tanuk hiján azzal bizonyította, — hogy a gereblye nyelét az asszony hátával szelidebb módon ugyan, de érintkezésbe hozta. Attól bizony nem tört el a csontja, de annál inkább előntötte a keserűség.

Nagy sírásba tört ki és zokogva mondogatta:

— Hogy a suj ... Mind a két kezét, akivel megütött ... kutyája vagyok én, vaj mi?...

Mihályból az ütéssel egyszerre ugrott ki a bosszúság. A gereblyével pedig, e rövid kitérés után, tovább is szorgalmasan húzta össze a szénát. Hanem az asszonyba ugyancsak megkapaszkodott a keserűség:

— Nem maradok egy szömpillantásig se ilyen cégér embörrel egy földél alatt. Itt hagyom! Tőlem fölfordulhat. Ingöm többet nem lát. Itt ögye meg a ...

Már ment is. Mihály utána tekintett és azt gondolta:

— Netene! Csakugyan! ... Egy kicsit puzduri, de nem baj! Teljék kedve benne ... Ámbátor Misit a szomszédasszonyra bízom, de jobb, ha az anyja ügyel reá. A gyermek mellett kifujja a mérgit. Legalább megfeji estefelé a tehenet és puliszkát főz ... Igaz, hogy megbántam ezt a dolgot ... de hogy éppen akkor hagyja itt a szénát, mikor jön az eső ...

Hogy így kigondolkozta magát, még jó kedve is lett. Fütyölve hordta boglyába a szénát. Olykor a nyugodti horizontra tekintett. A messzi hegyek mögül sötét felhő emelte fel tarajos fejét. Mintha a vidéket kémlelné, melyet el akar önteni. A fenyegető eső még szor-

gosabb munkára riasztotta Mihályt ... De később a felhő, mintha mást gondolt volna, más irányba tért. Egy csepp nem sok, annyi se esett. Napnyugta előtt már készen állott a boglya. Szép, zöld színű, száraz, illatos széna. Mondta is az öreg Kerek Péterbá, mikor a mezőről Mihály kaszálóján ballagott hazafelé:

— E már portéka, Mihály!

— Olyan mint a kalács! — felelte Mihály büszkén, egy marékkal kitépett a boglyából és beleszagolt a szénaillatba, aztán megkínálta Péterbát is.

— Fáin — mondja Péterbá és ráint a félével.

Együtt beszélgetve indultak haza. Szó esett útközben szántásról, vetésről, kapálásról, esőről, szárazságról. Elég megbeszélni való ez ahoz, hogy haza érjen vele az ember. Mikor Mihály belépett a kapun, akkor lépett ki a házból az asszony. Nagy lepedőbe csomagolt holmiját a hátán cipelte és a három esztendő fiúcskát, Misit a kezénél fogva vezette. Mihály egy kicsit megdöbben és beborult hangon mondja:

— Hát te mit csinálsz?

— Csak azt, amit mondtam: Elhagyom kijedet!

A Mihály homloka ráncokba szalad. Köhint és rekedt a hangja.

— Csakhogy a gyermököt nem adom!

— Nem? Azt szeretném látni!

— Azt meg is látod!

— De az én gyermököm. Én szültem fájdalommal erre a világra.

— De az enyim is! Nem adom! Puntum!

Tudta az asszony, hogy Mihály, amire „puntum“-ot tesz, abból nem enged. És istentelen furfangosságot gondolt ki, amitől kukkura álljon a Mihály hajaszála. Csufondárosan mosolygott az urára és így szólt:

— A kjedé is?! Hm! Vaj ki tudja?!

Mihálynak elakadt a lélekzete. Jó, hogy letette a gereblyét a kezéből. Csak a markát szorongatja. Valami nagy káromlás akar ki törni belőle, de visszanyeli és csak ennyit mond lassu, tompa hangon:

— Jó. Elmehették!

Lopva tekint utánuk. Nem mennek messze, csak a harmadik szomszédba, ahol az asszony szülői laknak. Mihály egyideig abban a helyzetben marad és a földet nézi, — majd belép a házba. Sehol senki. Bántja a nagy csendesség. Aztán a kertbe megy. Azt se tudja, miért. Visszatér az udvarra, onnan belép a pajtába. Így se jó, sehol se jó. Az eperfa alá lépeget, leül a padra. Megtömi a pipáját és rágyújt. Szippant egyet-kettőt.

— Nem esik jól — mondja Köp és leteszi a pipát. Barna alkonyat terül a földre. E pil-

lanatban csikorog a kapu és belép az asszony. Mihály úgy tesz, mintha nem látná. Az asszony közelébe megy és szinte alázatos hangon mondja:

— Csak a gyermekök miatt jöttem. Nem magamért. Rólam gondolhat, amit akar. De a gyermekéért nem vőszöm a lelkemre azt, amit haragomban mondtam. Nem tudnék aludni olyan izével ... olyan hazugsággal, hogy a gyermekök ... Én Istenem! ki vönné a lelkére azt, hogy miatta az édes apa a tulajdon gyermekét meggyűlölje. Csak ezt akartam mondani.

Ezzel megfordult és elsietett.

Mihály nagyott lélezgett. Legördült a nagy kő, hanem még mindig nyomta valami búbánat. De azért méri a boltos a bort, meg a pálinkát, hogy az ember elringassa vele a bánatját. Így gondolhatta, mert nyomban indult is a boltos úrhoz. Az após kapuja előtt vitte el az útja. A félsötétben is meglátta, hogy a Misi fiú a kapu előtt boldogan játszik a porban, sőt talán kostolgatta is, mert a szája végén és az arcán a sárrá ázott por kétségtelen nyomai látszóttak.

— Te vagy hé? — kérdezte Mihály.

A gyermek az apjához szaladt, aki az ölébe kapta és megcsókolta a maszatos arcát.

— Most elviszlek a botos úrhoz és veszek neked nádmézsipot!

Meg is vette a nádmézsipot, de az italról lemondott, mert ismét kevesebb lett a bánatja. Hazatértek és Mihály neki fogott elvégezni az asszony dolgát. Öreg este lett, mire a tejespuliszkához ültek.

— Egyél sokat, — biztatta Mihály a kis fiát. Attól nő a gyermek. Majd, mintha magához beszélne, hozzátette.

— Neköm kifordul a számból.

A gyermek kanalazza a vacsorát és kérdezi az anyját.

— Ne búsulj Misi, hazajön, ha megunja.

Ebbe aztán Misi úgy belenyugszik, hogy azon ültében elalszik. Mihály szépen felöleli és az ágyba fekteti:

— En is lefeküdném — mondogatja csendesen, — de nem vagyok álmos. Még csak nem is ásítottam ma este.

Alig mondotta ki az utolsó szót, nyilik az ajtó és betoppan az asszony. Megpillantja a gyereket és sírva lép az ágyhoz.

— Istenem, még az erőm is egészen elszakadt. Azt hittem, hogy valami rossz cigányok ellopták. Azt hittem, megbolondulok, amíg Gál Gyuri sógor nem mondta meg, hogy kieddel látta a bótba. Mér hozta vissza? Most elviszöm, mer' nála nélkül a szemöm se tudnám behunyni.

— Van lelked fölkelteni az édes álmából? — mondja Mihály szeliden.

— Csak nem hagyom itt!

— Legalább röggelig!

— Hogy lögyek el nála nélkül?

— Nem muszáj. Te is elférsz mellette.

— De nem férök el kieddel egy földél alatt.

— Nem muszáj! Én a padra fekszöm az epörfa alá.

Hallgatnak. Az asszony az alvó gyermeket nézi:

— Lelkem ...

Mihály leakasztja a condráját a szegről és kimegy az eperfa alá. Egy darabig pipázgat, aztán végig nyújtózik a padon. A tiszta égen keresgéli a fiastyúkot, a göncölszekerét, belebámul a tejút csillagmilliárdjába és hallgatja a mezőről behangzó pitypalattyot. — Végre a karját a feje alá helyezi és szunyokálni kezd. De alig kezdi el, már is költögeti valaki:

— Keljen föl! Jön az eső.

— Nem a, — mondja Mihály félálmosan.

— De biz az jön!

Még nem hallatszik a dörgés, de a nagy távolból villám hasítja át a sötét éjszakát ... Mihály szemei felpattannak és ebben a pillanatban erős villám cikázik messziről. Csak későre követi mély tompa dörgés.

— Ugy-e no?! — mondja az asszony. — Bőrig ázik.

— Nem baj, — legyint Mihály lemondóan.

— Hogyne vóna baj! Én soha se leszek kieddel jóban, de még sem nézhetem pogány lélekkel, hogy a gunyája elázzon, s a teste meghüljön. Mer' akármilyen rossz, mégis a gyermeköm apja ...

— Hát szén azt mondtad, hogy egy földél alatt ...

— Akkor nem jött az eső ... Most is csak azér ...

Mihály felkászolódik a padról és lassan az asszony után kullog a házba, miközben halkán mondogatja:

— Csakugyan jön az eső.

Mézeskalács-szív.

I.

A barom- és lóvásár a gazdáké. Három napig tart. Ez alatt jól kiáldomásozzák és kivásárolják magukat. Ezután következik a kirakóvásár. Ez már az asszonyok, leányok, legények vására. Ekkor veszik a menyecskék a szép fejrevaló keszkenőt, a leányok a pántlikát, a legények a rámás csizmát és forrón égő szívet, mézeskalácsból. Ez a mézeskalács-szív az igazi vásárfia. Ezt a „szív“-et olyan legény adja, aki igaz — olyan leánynak, aki hűséges szívvel szeret. Ezért esett nagy gondolkozásba Mákos Pali, amikor vásár napján a mézeskalácsos előtt ácsorgott. Nem tudta elhatározni: vegyen-e mézeskalács-szívet, vagy ne vegyen. Mert az a baj, hogy csak immel-ámmal szereti Korpa Juliskát. Viszont azt se tapasztalta, hogy a leány — bár egy kicsit — bolondulna utána. Lehet, hogy később hozzá melegedik, mert olyan a fehérnép, — hogy minden nap mást gondol — de hát ő!? Mert őrá is több férne a szerelemből, mint amennyi most nyomja a szívét.

Közelebb lép a mézeskalácsokhoz és szinte irigykedve nézi, hogy akinek van szeretője-babája, csak úgy válogat a gyönyörűen kiteremtettézt „szívek” közül. Cukros vonalak-kal rajzolt cifrázatokon égő szív, csókos galambpár, ölelő karok, tapadó ajkak és rózsás-arcu párok — szépen pingálva — teszik ne-héz próbára a falusi legényízlést.

— Már én azt venném meg, ha vóna ki-nek, amelyiken két szép fehér galamb csóko-lózik. De ha nincs kinek, nem érdemes, — mondogatja magában Mákos Pali.

Azzal a szándékkal fordul meg, hogy ha az Isten élteni, a közelebbi vásárra, neki is lesz igazszívű babája. Hanem azt sohase hitte volna, hogy az éri, ami érte. Mert ahogy meg-fordult, úgy megállt abban a helyben, mintha odaszegezték volna. Sok csodalátáson álmél-kodott el életében, de jobban még soha. Alig három lépésnyire egy gyönyörűséges, bogár-szemű, karcsu leány állott. Szembenéztek egymással és úgy összeakadt a szemük, mint-ha összekapcsolták volna őket. Sokat láthat-tak egymáson, mert a legény nem akart elma-radni a leánytól, a leány pedig akkor is visz-szanézett a legényre, amikor a vegyesárus sátorban pántlikát vásárolt. Ezért nem állta meg szó nélkül Mákos Pali. Jó közel lépett a leányhoz és azt mondta:

— Adjon Isten!

A leány mosolygott és jó szívvel felelte:
— Kendnek is!

Pali egy kevesett köszörülgette a torkát, minthogy zavarban is volt, mert hiába! Ha szép a fehérnép, zavart az ember. De mégis megbátorodott és így szólt:

— Szép az üdő... A vásár se rossz... Messze való vagy?

— Vaj nem! Ehejt lakunk, Kis-Demeteren.

— Én a Nagyon, Nagy-Demeteren! Még soha se láttalak. Pedig azt hittem, hogy mindenkit ismerek Kis-Demeteren.

— Más faluba nem járkálok.

— Jó is az! A leányoknak otthon a helye...

Aztán megint köszörülgette a torkát. Nagy kérdésre készült. Végre kibökte:

— Kérdeznék valamit. Nem muszáj megmondani, ha nem akarod. Hát izé... nem kell érte haragudni... Hát, hogy is mondjam...? Kedvesed van-e?

A leány szégyenlősen elfordult.

— Bánom, hogy szóltam. Bánom, mert haragszol.

— Amikor olyanokat kérdez...

— Nem szégyen! De annál jobb, ha nincs. Különben engedj meg, ha vétettem volna.

Kezét nyújtotta. A leány elfogadta és amíg egymást kézenfogva tartották: a szép

leányszemek teljes megbocsátást sugároztak a legényre. Észre se vették, amikor kisdemeteri Sujok Jánosné odatoppant és a legény vállára ütött:

— Ejnye Pali fiam, be szorítod a kereszt-leányom kezét!

A leány megriadt, mintha tiltott dolgon érték volna. A legény mosolyogva fordult az ismerős asszonyhoz:

— Adjon Isten ángyom! Csak ismerkedem.

— Azt elvégzem én. Hát ez itt kisdemeteri Varga Rózsi, a keresztleányom. E pedig nagydemeteri Mákos Pali, az én uram rokona. No! Nincs tovább, mert haza kell sietnünk! Gyere Rózsi, mert reám bízta. El ne veszítselek valahogy!

Ezzel indultak is, de Pali még megállította az ángyát egy szóra:

— Rózsának van-e babája?

— Bolond! Hát nem látsz?! Nincs mézeskalács szíve!

Aztán indultak. Mákos Pali addig nézte, amíg látta és még akkor is látta, amikor nem nézhette.

II.

Kis- és Nagy-Demeter között fekszik a sziklás Hollóhegy, amelynek aljában bővízű forrás bugyog. A forrás vizét, fenyőfából ké-

szült csatorna, hosszú itatóvályuba vezeti. Ebből a vályuból iszik a két község ökre, tehené, lova és számar. Az idén ugyancsak nagy hasznát vették a közös itatónak, mert a tartós szárazság miatt a falukban a kutak kiszáradtak, csak a Hollóhegy ontotta tovább is tiszta, friss vizét. A két község apraja-nagyja ide hajtott a itatásra az ő barmait.

Most érkezett éppen az itatóhoz két fehérszőrű tehenével nagydemeteri Mákos Pál, valamivel később jó két tarka tehén társaságában kisdemeteri Varga Laci. Mindakettő izmos, fiatal legény, akikből — ha kenyértörésre kerül, — hamar kitör a verekedő virtus. Alighogy szürcsölni kezdik a vizet Mákos Pali tehenei, érkeznek a tarkák és marhához illő udvariatsággal eldöfik a fehérket a vályutól.

— Ennye az irgalmát az anyádnak, — rikolt Mákos Pali a tarkára. — Mi jöttünk előbb, hát mü iszunk előbb, vaj' mi?!

A tarka rá se hederít a szóra és tovább döfekedik. Mákos Pali pedig lakapja válláról a szijostorát és olyant csördít a tarka hátára, hogy rajta marad a csapó nyoma.

— Neköd beszélök, az apád áldóját, — kíséri szóval is az ostorcsapást.

Erre a tarka a háttérbe vonul, de most előlép a gazdája: Varga Laci:

— Csak a tiédet régulázd hé! Azt nem ketten vöttük!

— Hát tanítsd becsületre!

— Meg én tégödöt!

Mákos Palit elönti a méreg, mivelhogy igaza is van. Elvörösödik és nyakán kida-gadnak az erek. A dühtől rekedt a hangja, amikor megkérdezi:

— Ezt neköm mondád?

— Te vagy itt, nem az öreg apád!

Palinak összeszorul a két kujukja. Nyel egyet-kettőt és úgy rikoltja Varga Laci felé:

— Mocskos!

Most már villognak, szikráznak a sze-meik. Az itatóra érkező kis- és nagydemeteri népek, biztatják is — ki-ki a maga legényét.

— Ne félj Pali!

— Ne félj Laci!

De már össze is robbantak volna, ha nem volna köztük a hosszú itatóvályu és a körül a nagy sáros tócsa. Hanem meg lehet azt ke-rülni. Úgy látszik, hogy meg is teszik, mert nekigyürközve és szitkozódva közelednek egymáshoz ... No most ... baj lesz ...!

De ebben a pillanatban, mint madárcsi-cseregés a haragos viharba, úgy röppen felé-jük egy szépen csengő leányhang:

— Laci bátyám, nem hajtotta itatóra a szürkét!

Látni is már, hogy egy leány sietve haj-szol a vályuhoz egy szürke lovat. Liheg és ki-

pirul arca a melegtől, de még pirosabb lesz, amikor megpillantja Mákos Palit. De bizony Mákos Palinak is torkán akad a szava és a földhöz ragad a lába, ahogy megpillantja a lányt. Alig tudja kisóhajtani magából:

— Boldog Isten! Varga Rózsi!

A haragos szikra kialszik a szemében és olyan szelid, ájtatos nézést vet a lányra, mint aki oltár előtt imádkozik. Varga Laci sem akarja megrémíteni a hugát. Úgy szól neki, mintha semmi sem történt volna. De a lány nem a bátyjára hallgat. Mákos Palit simogatja a szemeivel. Aztán hamar sarkonfordul és siet hazafelé. Mikor jó messzire haladt már, Laci csak akkor kérdi Palitól:

— Ki a mocskos, hé?!

Mákos Pali nem hallja. Nem is felel. Arra messze néz, merre a lány eltűnt.

Laci fennebb emeli a hangját:

— Ki a mocskos?! Ide nézz! Szétvágalak, csipás!

Nagy-Demeter népe szégyenkezve látja, hogy a keményöklű Mákos Pali, a kihívó, hetyke fenyegetésre sem felel semmit. Ez a meghunyászkodás az ellenfél haragját is alább huzza. Már csak csúfolja a másikat:

— Leüsselek? Minek? Nem vagyok én pecér!

Azután kacag és vele kacagnak a többiek.

III.

Tán még a faluban is hire lesz, hogy Mákos Pali Nagy-Demeterre szégyent hozott. Ugyancsak belérekedt a virtus. Hanem a le-
gény effélével nem töri most a fejét. Másod-
szor látta azt a lányt, de most még szebb. Te-
ringettét — gondolja Pali, — ha így szépül,
meg kell bolondulni utána.

Hazafelé menet már el is felejtette azt az
összeszólalkozást. De a sánta harangozó fel-
emlegeti:

— No Palkó! Neköd is az inadba szálla ...

— Kinek mi baja véle?! — szólott szomo-
ruan Mákos Pál. Valahogy olyan haragosan
dörmögött a hangja, hogy többet senki se
szólott. Megvárták, amíg ő beszél. Mondta is
egy kis idő múlva:

— Mikor lesz a kereszturi vásár?

Azok, akik mellette mendegéltek, vagy
nem tudták, vagy nem hallották, mert semmit
sem feleltek. Mákos Pál mégis azt mondotta
félig azoknak, félig magamagának:

— Akkor lesz, amikor lesz ...! Csak ne
lettél volna az ő bátyja Varga Laci ... Nem
kacagna rajtam se Nagy-, se Kis-Demeter ...
De ha az ég a földdel összeszakad is, olyan
mézeskalácsszívet veszek Varga Rózsának,
akin két szép fehér galamb csókolódik s akire
reá van pingálva az én lobogó lánggal égő
szívem ... Azt a keserüségít!

Bajok a malac körül.

I.

Tavasszal kezdette, nyáron folytatta és csak ősszel fejezte be Botorján Jánosbá, a takarékoskodást. Mért gyűjtögette a pénzt? Hogy egy jó süldőmalacot vásároljon, amit addig etet korpával és kukoricával és addig itat moslékkal, amíg disznó lesz belőle, — még pedig kövér disznó. Ebből lesz aztán a farsan-gon énekszó mellett víg disznótorozás.

Mikor a pénzét összeszámította: nyolc darab százast ütötte a markát ... azaz, hogy rosszul mondám, mert Jánosbá ütött a százásokra, amit megnyálozás után, elválasztván egymástól a markába teregetett. Aztán derüs arccal a feleségéhez fordult:

— A keservét asszony, itt a malac ára!

— Mégis ember kijed a talpán, hogy ösz-szekucorgatá, — mondta az asszony. — Most aztán le az alszögbe! Gergő komának van egy jó nagy süldő malaca ... Ha nem tartaná drágán ...!

— Azt már nem! A kománál is járt a disznódög. A lódoktor megmodta: „ahova a ser-

tésvész beüt, ott megette a fene a disznót!“ Azér’ nem kell. Holnap ugyis vásár van Bögözbe, — vöszök ott. Ott lehet kapni a legfáinabb disznókat.

Másnap hajnalban talpon volt. Új csizmát húzott s a vásárnapi ujassát vette magára, mert hamar megszólják az embert, ha rosszacska gúnyában megy a vásárba. Leakasztotta a szegről a tarisznyát és odanyújtotta az asszonynak:

— Vess belé valami harapni valót!

Addig is megkereste a magyarófacálcát, nyakába lódította a tarisznyát és indult. Az asszony utána szólt:

— Nyissa ki kend a két szömit! Nehogy megcsalják!

— Kit? Ingöm? — vetette vissza Jánosbá — Ingöm osztán bajjal!

II.

Nagy volt már a sürgölődés a disznópiacon, amikor megérkezett. Jött-ment és nézgette a rőfögő állatokat. Egyszerre valaki barátságos tenyérrel hátba lapította. Erre megfordult és nagy örömmel valló arccal mondá:

— Netene! Mihály sógor. Száz esztendeje hogy nem láttam.

— Högy, höggyel nem találkozik, de em-

bör, embörrel igön, — mondta Mihály sógor, s aztán baráti kezet fogtak.

— Mi jót vásárolsz? Tán csak nem disz-nyót? — kérdezte Mihály.

— Vajigön! Abba járnék ...

— Hát ki vöszön, ki elad. Én eladom a magamét, mert kell a pénz adóba. Különben nem adnám sömmiért. Erősen jóféle!

— Étkes?

— Mint a farkas!

Jánosbá egy kicsit elgondolkozott s csak azután szólott:

— Megnézöm!

— Ehejt van csak egy baloghajtásra!

— Ellépegettek a malachoz.

— Ez a, — mondta Mihály sógor és rámutatott egy fekete süldőmalacra. Jánosbá pálcájával ráütött a fekete jószág farára. Nyifogva ugrott tovább a malac.

— Fürgének fürge, — mondotta, de úgy nézte, mint akinek nem tetszik eléggé. Tipegett-topogott. Vakarta, hol a fejét, hol a fülét, mint amikor önmagával tanácskozik az ember. Aztán széjjel nézett, hátha egy tetszetősebben akadna meg a szeme. Mihály sógor megértette, mit jelentsen a habozás. Mindjárt mondta is:

— Ha tetszik: jó. Ha nem: úgy is jó. Azér' nem veszünk össze! De né! Mondok valamit ...

Üljünk le ehejt a sátorba. Meghányjuk, ves-sük ott ezt a dógot.

Úgy is történt. Beültek a sátorba, ahol pálinkát mértek. Mihály kikért egy fertály szilvapálinkát, Jánosbá elővette a tarisznyát:

— Faljunk Mihály sógor.

Mihály letört egy darabocska kenyeret. Befalta és viszonzásul a pálinkát Jánosbá-nak nyújtotta:

— Használja!

— Nem igön iszom!

— Nono! — mondta Mihály. Mér ne?!

— Nem természetöm! ... Mihály sógor azonban egyre taszigálta a könyökével:

— Nem árt! Ennyi nem árt!

Jánosbá immel-ámmal ugyan, de végre mégis kezébe vette az üveget, jó szerencsét kívánt és meghúzta. Köhintett utána és egy kis biztatásra ismét meghúzta. Csakhamar beszédesebb lett. Rátértek a malacra:

— Mondja Mihály sógor, mennyit gondol érte?

— Hétszázat. Kereken hétszázat ... Jánosbának élénken csillantak meg a szemei, mert az jutott eszébe, hogy ha nem engedne a hétszázból: akkor is megmaradna egy százaz. Ez pedig azt jelenti, hogy malac is van, pénz is van. Hanem azért úgy tett, mintha erős-képpen sokallaná:

— Hétszáz! Hm! Hátha sohase látok malacot!

— Én se lássak pénzt, mintsem alább adjam!

Még egy fertály elfogyott s csak azután kezdette Jánosbá.

— Bánja a súj! Megadom a hatszázat!

— Többel együtt az is jó!

— Jó az anélkül is! Különben még egyszer megkérdem, hogy étkes-e a malac? Mer ha nem öszik, ingyen se kell.

— Étkes az olyan, hogy csak győzze. Különben nem lakom a világ végén, csak ehejt a szomszéd faluban. Hozza vissza, ha nem öszik, visszaadom a pénzt.

— Akkor jó!

— Nem lösz baj belőle!

Jánosbá köhintett, mint aki szóra készül:

— Egyet mondok, kettő lösz belőle.

— No csak!

— Hétszázat kért, igaz-e? Hatót ígértem igaz-e? Lépjen ked is egyet felém, — én is egyet ked felé s akkor hatszázötvenben találkozunk. Többet nem szólok!

Mihály a János tenyerébe csapott:

— Adjon Isten szöröncsét!

III.

János gazda a fekete malaccal és egy kis summával érkezett haza.

Meg volt elégedve a vásárral, de a jó kedve hamar beborult. Mikor az asszony meglátta a malacot, összecsapta a kezeit:

— Uram, Teremtőm! Hova tette ked a szömét?! E nem is malac! Ez olyan, mint egy becestelen, nagy fekete kandur macska! E nem hízó fajta! Mondtam, hogy nyissa ki a szömeit. Hát vak ked? Kurtadereku, hosszulábu, hegyesfülű disznóból nem lesz szalonna. Jaj-jaj! Be csuf a formája!

János gazdának elakadt a szava, mert ahogy jobban szemügyre vette a süldőt, olyanformát gondolt, hogy az asszonynak igaza van. Mondogatta is lassacskán:

- Első látásra neköm se tetszött.
- Hát akkor mér' vötte meg?
- Tudja a súj! De visszaadom.
- Más se bolond, hogy visszavögye.
- Vaj vissza, ha nem étkes.
- Étkes az ilyen, csak nem fog rajta!

Jánosbá megemelte a hangját:

- Ne csörömpölj! Azt én jobban tudom!

Az asszony duzozgva hallgatott el. Jánosbá az ólba terelte a malacot. Adott neki tököst, kevés moslékot és kukoricát. A fekete süldő — mivel hogy éhes is volt, — mohó étvággal habzsolt fel mindent.

— A keservit, — dörmögött magában — ez aztán temeti az ételt — de igaza lehet az

asszonynak ... Hátha nem fog rajta?! Különben is olyan, mint egy vad malac. Én se igön szeretöm. Jobb neki, de nekem is jobb, ha visszaröfög a régi gazdájához ... De hogy? Hát úgy, hogy nálam nem öszik. Ha pedig nem öszik, Mihály sógor visszavöszi ... Hogy miér' nem öszik? Azér' mer' nem adok ...

Nem is adott. Három napon át egy kis híg moslék mentette meg a malacot az éhhaláltól. Ekkor aztán visszavitte Mihályhoz.

— Visszahoztam! Nem öszik.

— Mit mond? — bámult Mihály. — Hogy nem öszik?

Hamarosan befordult a kamrába és egy marék törökbúzával tért vissza és a malac eleibe szórta. Az úgy ropogtatta a szemeket, hogy egy száj kevés volt hozzá. Diadalmasan fordult Jánosbá felé:

— Hát- nem öszik?

— Itt öszik. Nálam nem köllött az étel.

— Nem hiszöm!

— Ha nem hiszi, akkor meg is esküszöm, hogy három napig egy kicsi hitvány mosléknál egyéb nem járt a szájában.

— A szent körösztre eskünnék?

— Arra én!

— Úgy segítse kedet a jó Isten?

— Úgy segítsen, hogy három napig nem ött, csak ivott egy kicsi hitvány moslékot.

Mihály visszaadta a pénzt, de megfenyegette:

— Vigyázzon ked! Az Isten nem ver bottal!

IV.

Jánosra valami teher szakadt. Nehéznek érezte, amikor hazafelé mendegélt. Meg-megállt és gondolkozott. Beszélgetett is önmagához:

— Igazat mondtam. Mert ha azt kérdezte volna: adtam-e ételt? — a már más lőtt vó'na. De nem kérdezte. Mér' mondjam, ha nem kérdezte?

Mikor a faluja végére érkezett, az utat kurtító ösvényre akart kitérni. Az ösvény mellett állott a fészület. János annyira elmélyedt a gondolataiba, melyek csalfaságai miatt gyötörték, hogy arcával úgy ütközött a keresztbe, mintha pofon vágták volna. Félre tántorodott és dőbbenve nézett a fészületre.

— Uram Jézus, bocsáss meg, — dadogta Jánosbá és alázatosan hajtotta le a fejét a fészület előtt. Letértem az igaz útról, Uram. Hazudtam, amikor úgy gondoltam, hogy igazat mondok ...

Csüggedten, szomorú arccal ért a portájára.

— No, — mondta az asszony, — kedet mellelte? Úgy csinál, mintha az orra vére foly-

na ... János nem válaszolt. Leült háza előtt a kis falócára és nézte a földet, olykor dörögött valamit:

— Ött vó'na az, ha adtam vó'na. Meg is hizott vó'na. Azt mondják, hogy kutyaából nem lösz szalonna. Az se igaz. A Dáné úr vizslája olyan kövér, mint egy disznó. Vizslának vizsla, de a végén az is kutya ... Ha abból lött, ebből is lösz! ...

Egész éjjel nem tudott aludni. Ha egy kicsit elszenderült, azt álmodta, hogy mellette ételért sivít a fekete malac. Még hajnalban felkelt. Déli harangozáskor már vigan jött hazafelé a malaccal. Mihály sógornak azt mondta: — Ha megvöttem, nem adom vissza ... Útközben még fütyörészett is. Mikor a feszülethez érkezett, jól látta, hogy az Úr Jézus képe megbocsátóan tekint rá. Mikor a malacot az ölbe rekesztette, mosolyogva ölelte meg a feleségét és így szólt:

— Az embereknek lehet hazudozni fiam, de a jó Istennek nem lehet és nem szabad!

Megváltás.

I.

Jámboréletü ember kied Benke Mihály koma. Csendes a természete, erős a karja és elégedett az élete. Nem olyan módos, mint egy hatökrös gazda, de nem is olyan szegény, mint a templom egere. Igaz, hogy nyakas és amit feltesz magában, annak meg kell lenni, de azzal sem árt másnak, legfennebb maga bánja meg. Nem könnyen jó ki a sodrából, de ha okvetetlenkedők vagy kötekedők kipiszkálják: akkor oda üt. És ahová üt: ott marad a helye, mert vasökle van. Épen ezért elkerülte a civakodást és a legtöbb veszekedés helyét: a korcsmát. Legjobban otthon találta magát, jó felesége és szép kis lánya: Lidike mellett. Egyszer mégis nagy bajba esett. Nem kereste, de a szerencsétlenség rátalál az emberre. Egy vasárnapi vecsernye után találkozott Kovács Kis Marci sógorral. És Marci sógor addig duruzsolt a Mihály koma fülébe, amíg szőszaporítás közben, bebillentek a korcsmába. Ekkor azt mondja Marci sógor:

— Rég nem volt ilyen kedvem. Egy litert Izsák úr, de a jobbikból.

— Sok az egyszerre, — mondja Mihály.
— Nem igön iszom!

— Nem, nem! Én sem! Csak éppen, hogy vasárnap ...

— Már én azt mondom Marci sógor, hogy ilyenkor az ördögnek fizet adót az ember.

Addig diskuráltak, míg elkocintgatták a liter bort, de most már Mihály komából is kivánczozott a barátkozás és így szólott:

— Ha a páros galam, a páros élet, meg a páros ökör a szép: akkor a páros üveg is szép! Még egyet Izsák úr!

Jött a másik üveg bor is. Akárhogy megkedvesedtek tőle, Mihály koma mégis azt mondta:

— A jóból se jó a sok. Ebből is elég ennyi!

Szedelőzködik is már és indul az ajtó felé, de ott szembe toppan vele Szegfü Éva, aki egy literes üveget szorongat a surca alatt. Fiatal, özvegy menyecske. Sugár a növése, szép a járása és olyan piros a két ajka, mint az érésbe hajló cseresznye. Aki látja, elgondolja: ennek az asszonynak bolondít a csókja. Borért jött Izsák úrhoz. Várja otthon valaki. Bizonyosan Gangos Gyurka, a vörös. Éva jó szívvel van hozzá, vagy a módjáért vagy a

virtusáért, vagy csak azért, mert asszony, fiatal és szép. Illik hozzá a szerelem.

Egyik-másik ivó nem állja ki szó nélkül Éva mosolygását:

— A mindenit a szádnak! Mindig csókra áll, mindig csókra vár!

Éva egy helyben állva, hallgatja, hogy dicsérik a szépségét, mosolyog hozzá és ráüt arra a kézre, amely feléje nyul. Mihály koma is abban a helybe ragad, melyből indulóban volt. Nem szerelmes természetű ember, de most a bortól-e vagy a menyecske nézésétől? meglobban a vére, mélyebben néz Éva szemeibe, aki az izmos, jóképű Mihályra szinte biztatóan nevet. Mihály egyet gondol, közelebb lép, derekán öleli a menyecskét és annak orcáján égő rózsáihoz hajol. Tréfa, az egész, de a puzduri Gangos Gyurka, aki most a korcsmába lép, nem érti a tréfát. Évát várta, most utána jött és a nagy féltékenység egyszerre előnti. Se szó, se beszéd, — úgy ugrik Mihályra, mintha egy mérges kandur a szelindeket akarná széttépni.

— No, no! Ne pökdöss, hé! — mondja Mihály és ellódítja magától.

Erre még dühösebben ágaskodik a legény virtusa. Neki vörösödve nagyot bődül és hirtelen az erős ember arcába csap. Mihály felszisszen. Erre az ütésre a harag és a szégyen a szívébe nyilalik. A fülei zugnak, a szemeit

előnti a vér, nem lát, nem hall. Balkezeiben úgy tartja a ficáncoló legényt, mint a kaputányba lépett patkányt, jobb kezét ütésre emeli és mielőtt feltartóztathatták volna, lezuhan a rettenetes ökölcsapás vadul dörgő káromlás kíséretében és ettől az ütestől Gangos Gyurka elterült a földön. Kovács Kis Marci sógor és a többiek vízzel locsolgatták, de nem sokat használt, amit Marci sógor így fejezett ki.

— Mihály koma egyet ütött. Gyurka egyet rugott. Aztán meghót. Ennyi vót.

II.

Mikor a csendőrök Benke Mihálynál megjelentek, hogy vasra verjék, engedelmet kért, hogy a feleségétől és a leányától elbúcsúzzék. A szívéhez ölelte mindakettőt és hal-
kan mondotta:

— A jó Isten és ti tudjátok, hogy én nem akartam embert ölni. Mégis megesett. De most elviszem rólatok ezt a szégyent és sohasem hozom vissza ...

Elítélték, tömlöcbe zárták, nem törődött vele. Nem beszélt senkivel, nem kérdezett senkitől. Csak a börtönőrnek mondta egyszer:

— Azért, mert élek, mégis meghaltam.

A felesége engedélyt kapott, hogy meglátogassa és holmi ételfélét vitt magával. Jól

fog annak, aki rabkoszton él. A börtönőr azt mondta:

— Minek az étel? Úgy sem eszik, éhön akar halni.

— Én Istenem ne hagyj el, — szólt ijedten az asszony. — Ha akarja, meg is teszi. Olyan a természete.

Mikor Mihály meglátta a feleségét, nem akart hinni a szemeinek. Olyan volt szegény, mintha a sírból kelt volna fel. Csak egy fél-esztendeje, hogy nem látta, de ez a félesztendő jobban megviselte, mint öt hosszú évek alatt a börtön. Az asszony sápadt lesóványodott arcán lázrózsák égtek, melléből száraz köhögés hördült ki, de mosolyogva, szeretettel ölelgette az emberét:

— Hoztam valami jobb enni valót, — mondta.

— Nem eszem, — szólott Mihály kurtán.

— Így akarja elemészteni magát?

— Így! Nem viszem haza a szégyent.

— De ha én is meghalok ...

Mihály összerezezett. Jól szemügyre vette az asszonyt.

— Csakugyan — gondolta magában — olyan szegény, mint a halálra váró.

— Ha én is meghalok, — folytatta az asszony — akkor Lidike ...

Mihály a szívére ölelte. Olyan gyöngéden, mintha érezné, hogy többé soha se látja.

Igy maradtak egy darabig szótlanul. Csak egyszer röppent el a rab ajkairól a Lidike neve, mint egy sóhajtas. Egy pontra szegezte szemeit. Meg se mozdult sokáig, mint akiben elhatározását megdöntő gondolatok zajlanak. Csak későre szólalt meg:

— Mutasd! Mit hoztál?

III.

Addig, amíg Benke Mihálynak nem volt más gondolata, minthogy a halálnak nyújtja kezét és átsétál az örökkévalóságba; nem tördött a napokkal, hetekkel, hónapokkal, de most leküzdhetetlen erővel élni és szabadulni ösztönzi az a gondolat, hogyha szerettei közül az egyik meghal, a másakra rászakad a szomorú élet minden terhe és keserősége. Most számította rabéletének minden óráját, most már várta a szabadulást ... De mielőtt ez az óra megérkezett volna, még egy rettenetes hír rázta meg a lelkét: Hitestársa meghalt. Gyanította, hogy nem kerülheti el ezt a csapást és hogy meg kell barátkoznia ezzel a gyötrelmes, kínos esettel is, de mégis a komor szemekből keserű könnyek folytak végig ráncokba verődött arcán ... Mikor felszáradtak a könnyei, úgy érezte, hogy neki szabadulni és élni kell azért a másikért, amelyik életben maradt. Tudni akarta, hogy az életével, vagy a halálával segíti-e elő annak a boldogságát.

És erre elhatározó lélekkel várt ... várt, amig egyszer vége szakadt a börtön hosszú éjszakájának.

IV.

Lidike lelkéről szakadozott a gyász, amit az anyja halála óta viselt. Csak az a gyász szomorította még, amit az apja élete borított reá. De azt is elmosta az a könnyár, ami az öreg rab halálhírére szakadt ki a szeméből. Mert valaki azt a hírt vitte a faluba, hogy Benke Mihály meghalt a börtönbe. De bizony kósza hír volt ez csak és nem igaz. Az öreg rab nagyon megviselt állapotban volt ugyan, de haza lépett. Hanem akármilyen rossz volt, azért Lidike a keblére omlott és megint csak sírdolgált örömében, mintha fel-támadt volna az édes apja ura.

No, de ha öreg Mihály tudta volna, hogy mi készült otthon, nem haza, hanem világgá ment volna, mert otthon a Lidike boldogsága készült, még pedig nélküle. A nagybecsületű Bokor Pista járogatott Lidikéhez. És amikor azt hallotta, hogy Lidikének anyja után az apja is meghalt, még a szélfuvástól is oltalmazta és sokak hallatára mondotta:

— Megosztom a bánatodat, megosztom az életemet veled, te szegény világ árvája.

Hát az akkor volt ... de hogy meghallotta a rab hazaérkezését: kerüli Lidikét, kerüli

még a ház tájékát is. Csak Kovács Kis Marci sógor sietett Mihály komához és amikor kiparolázta magát, visszatért a régi esethez:

— Sz a vót a baj Mihály koma, hogy igen nagyot üte arra a puzduri legényre.

— Eltölt — sóhajtja Mihály és kinéz a pitvarba, hogy Lidike se hallja, amit mondani akar:

— Most más baj van Marci sógor.

— Gondolom ... Bokor Están ...

— Hátha nem is szereti ...

— Vaj igen, mert ivásra vetemedett miatta. Most is a korcsmában kesereg.

— Jó, — mondja Mihály — megtapasztalom a lelkét.

— No, no koma! Csak módjával, mert igen erős a tapasztalása.

Mihály keserűen bólingat.

— Elszakadt az erőm. Az inaim is meggyöngültek. Nem bírnak.

V.

Bokor Pista a korcsmán nagy keservesen fújja, hogy:: „Daru madár vidd el ezt a levelet s mond meg neki, hogy a szívem érte sajog s kesereg.“ Mint nagybánatu ember, az asztalra hajtotta a fejét és nem látta, csak érezte, hogy valaki melléje ült. Egyszerre kötekedő kedve támadt, de mikor meglátta a Mihály nyugodt tekintetét, elfordult és mint-

ha ott se volna az a másik, tovább dalolgatta, hogy „Darumadár, darumadár.“

Benke Mihály a legény vállára tette a kezét és meglógatta, mint akit ébrezgetnek:

— Nézzünk szembe. Beszédem volna.

— Nekem nincs!

— De van nekem! Hát el is mondom.

A legény vállat vont és elfordult. Mihály megemelte a hangját:

— Nem a falaknak beszélek!

A legény legyintett:

— Én is hallom!

— Az a leány ma is olyan tisztességes, olyan jó, olyan szép, mint akkor, amikor azt mondtad neki, hogy szereted ...

— Most sem mondok mást ...

— Hát a többi?!

— A többit kied elrontotta.

— Én? Mivel?!

— Avval, hogy feltámadt.

Az öreg Mihály zavarba jött. Kis ideig hallgatott, aztán magához beszélve dörmögte:

— Mégis haza hoztam a szégyent.

Azután nyelegette a torkát szorító keserűséget és lassan mondta:

— Legyen igazad! De ha én nem leszek, mintha fel se támadtam volna? Ha úgy szenvedek meg a bűnért, hogy halálra ítélem magamat és úgy temetnek el, mint akármelyik

igaz embert ... hát akkor oda állnál-e az elhagyott árva mellé?

Bokor Pista hitetlenül és gúnyosan mosolygott és azt kérdezte:

— Nincs tovább?

— Nincs! Annak aki meghal nincs. Hanem aki életben marad, aki azt mondotta a leánynomnak, hogy szereti, hogy megosztja vele az életét és nem hagyja szomorú árvaságba; annak tovább van és én azt szeretném tudni, hogy lesz tovább? ...

— Vallat?

— Nem, — mondta öreg Mihály és reszketett a hangja. Én csak az igazat akartam tudni!

— Felegyenesedett és villogó szemekkel nézett a legényre:

— Az igazat meg is tudtam. Hiába vigyorgsz reám, mert nem az a gyilkosabb, aki ita-
los állapotban, elvakult dühében halálra sujt valakit, hanem az, aki egy tisztességes árva leánynak hazudik azért, hogy a becsületét megölje!

— Hazugság, hazudik! — ordította Bokor Pista. — Az örökké való élő Istenre esküszöm, hogy hazudik! ... Én, én ... Istenem

A legény vak dühében torkon ragadta Benke Mihályt és a falhoz nyomta, rázta, tépte és egyre kiáltotta: Hazudik, hazudik!

Az öreg meg se moccan. Türt minden bánatmat és nagy megadással várta el, amíg a legény kidühöngte magát. Aztán csendesen mondta:

— Áldjon meg az Isten fiam azért, amit most cselekedtél. Most már csakugyan tudom az igazságot.

VI.

Másnap furcsa eset történt a faluban. Benke Mihály sorra járta az embereket és valamennyit meghivta a saját temetésére. Az emberek mosolyogtak a furcsa meghívásra, aztán megállapították egymás között, hogy az öreg megzavarodott.

— Nem csoda, sok érte, mondta egyik-másik.

Mihály a paphoz is elment:

— Meginstálom szépen, tiszteletes uram, ne terheltessék engem igaz ember módjára eltemetni. Bűnbe estem. Megszenvedtem. Hibáztam. Megbántam.

— Azt Mihály nem tudhatjuk, kit szólít magához hamarabb az Úr.

— Instálom, vasárnapra határoztam ...

— Életünk felett Isten határoz. De ha magát szólítja előbb az Úr, az ő alázatos szolgálja megteszi kötelességét.

Elment a tekintetes úrhoz is:

— Megkérem aláson, szíveskedjék tekin-

tetes uram a négy ökrös szekeren vitetni ki vasárnap a temetőbe.

A tekintetes úr előbb nagyot nézett, aztán elnevette magát:

— Hát oda minek Mihálybá?!

— Eltemetni instálom.

— Ne bolondozzék. A temetéshez előbb meg kell halni.

— Meglesz instálom ...!

— Jó, jó no, — mondta nevetve a tekintetes úr. Akkor meglesz a négy ökrös szekér is. Nem hitte és ahogy utána nézzet, így szólt magához:

— Vénségére megbolondul egynémely ember.

— Mihály pedig ment a sírásóhoz:

— Pétör fiam áss nekem egy jó gödröt a feleségem mellé.

— Oda akar mönni? — kérdezte a sírásó.

— Oda!

— Bizonyosan.

— Oda én, még pedig vasárnap.

— Jó ... Különben ha a jó Isten éltet, mind oda szállingózunk.

— A gödörért itt hagyom a condrámat.

— A csizma is kéne, — nyögte ki Péter.

— Azt is!

— Akkor adjon Isten szöröncsét!

A sírásó a halálra készülő kezébe csapott.

VII.

Péter másnap csákánnyal, ásóval ment a temető felé. Az emberek megkérdezték kinek kell gödör?

— Benke Mihálynak!

— Meghalt?

— Nem tom én, — mondta Péter, — de abba egyeztünk, hogy meghal.

Ha nem is tudta a sírásó, de Mihály koma akkor már a kötélén lógott. Kovács Kis Marci sógor éppen arra járt és sietve vágta el a kötelet, de ez már nem segített rajta. Mondta is Marci sógor:

— Mihály komának jóccakát!

— — — — —
Nagyobb részvét mellett senkit sem temettek. A tiszteletes úr a megtért bünösről beszélt, aki Isten előtt kedves. Négy ökör volt a szekérbe fogva, amely a koporsót vitte. Még a harangok és szomorubb hangon zúgtak, mint máskor.

Bokor István levett kalappal lépegetett a koporsó után és vigasztaló szeretettel vezette a síró Lidikét. Marci sógor meghatva mondta az embereknek:

— Mihály koma nyugodhat csendesen. Nincs miért haza járjon a lelke!

Jucika kíváncsi.

Jucika, a cseléd, a színház előtt várta az előadás végét, hogy haza kísérje az asszonyát. Hazamenet a naccsága csevegő kedvében volt. Elmondta Jucikának, hogy milyen szép volt az előadás, de amellett hasznos is, mert tanult belőle. Jucinak — miért, miért nem — furta az oldalát, hogy kitől és mit tanulhat ott az ember, ahol nincs tanító, csak komédiások. Meg is kérdezte, hogy „mit tettett tanulni?”

A naccságát vagy az előadás, vagy más körülmény jól hangolta, mert szinte örvendett, hogy a jó kedvéből és a tanulmányából Jucikának is juttathat. Apró kacagások közbeszúrásával mondta:

— Ennek akkor veszed hasznát, ha férjhez mész. Jegyezd meg jól: ha az urad nem lesz otthon ülő. Sokat járkál a korcsmába, vagy a szomszédokba, vagy máshová, tedd féltékennyé!

Erre mindaketten kacagtak. Jucika kérdezte:

— Mijenné tögyem?

— Féltékennyé, te bolond.

— Hát a' hogy megyen?

Erre is egyet nevettek. A naccsága folytatta:

— Olyanformán viseled magad, mintha mást szeretnél.

— Én aztán nem!

— Nem, nem! Csak teszed magad. Egy kicsit kacérkodol . . . Úgy, hogy az urad is vegye észre. Akkor megfélt. Nem hagy olyan könnyen magadra. Érdekli a dolgod, leselkedik utánad, féltetni fog, s akkor már szeret és otthon ül. Nem csavarog annyit. Én is így teszek az urammal.

A dolog tetszett Jucinak, noha nem gondolt arra, hogy valamikor praktizálni fogja. Ki is fejezték a jókedvüket mindketten egy kis nevetéssel. Közben hazaérkeztek. Juci átvette a konyha birodalmát és azon éjszaka Horgos Marcit látta álmában, aki falujabeli legény s aki így álmában, édes almát és mézes pogácsát hozott neki. Másnap meglepetésében tátva maradt a Jucika szája, mert Marci csakugyan betoppant a konyhába.

— Gondolhattam volna . . . Láttam álomban.

— Most imetten látsz, melyik a jobb? — kérdezte Marci széles mosollyal.

— Most ...

— De miért jöttem? Azt találj ki!

— Ki, ha megmondja.

Marci leült, mintha nehéz volna a mondanivalója, aztán így szólt:

— Hátha mellém ülnél.

— Oda ülhetek, — mondta a leány.

Marci szépen átölelte a derekát:

— Hát te, Jucika! Azt mondja a nóta, hogy páros élet a legszebb a világon. Azt meg én is tudom, hogy a páros ökörnél és a páros lónál sincs szebb a gazdának. Hát azért gondoltam, hogy én is párt keresek magamnak.

Juci belepirult. Tudta, hogy róla van szó, de mégis azt kérdezte:

— Kit választott?

Marci előre hajolt s úgy nézett a szeme közé:

— Ki a fenét, ha nem téged?!

Erre egyik kezével hátba lapította Jucikát, a másikkal átkarolta a nyakát és olyant cuppintott a szája közepére, hogy a közelükben szunyokáló kandur is megriadt. Másnap Jucika így szólt a naccságához:

— Kezit csókolom, elsejére felmondok.

— Ugyan miért?

— Haza visznek!

— Aztán?

— Aztán ... fér'höz!

II.

Otthon nemsokára megtörtént a kézfogó, aztán az esküvő. Egyideig úgy turbékoltak, mint két galamb. De hát semmi sem tart örökké. A mézet is megúnja az ember, akár milyen édes. Marci is egy idő óta nem ölelte és nem csókolta olyan sűrűn az asszonyt, noha azt meg kell adni, azért híven és őszintén szerették egymást. Marci azonban nem is annyira az italért, mint azért, hogy eldiskurálgasson, járogatott a korcsmába, meg ide-oda. Az asszony kezdte sokalni. Szólott is az urának:

— Tán bizony szurokra ült, hogy így oda-ragadt?!

— Netene! Tőled már diskurálni sem lehet?

— Itthon sem varrom bé a száját.

Igy kocódtak szeliden hébe-hóba, de Marci nem lett attól otthonülőbb.

Jucika sokat tünődött azon, hogy mi a fészkes fülemüle bújhatott az urába. Egyszer nagy töprengéséből úgy ugrott fel, mintha bolha csipte volna meg.

— Igaz biza, igaz biza, — mondogatta magában. — Most jut eszembe, hogy mit tanult a naccsága a színházban. No, megállj, Marci! Erre már kíváncsi vagyok.

Egy napon, amikor Marci a korcsma felé

indult, utána lépett a menyecske is, de úgy, hogy az ura észre vegye. Marci a szeme-sarkával visszapillantott:

— Hm! Hát e mit akar?

Az asszony megállt a Cifra Jánosék kapuja előtt és bekandikált. Ugyanekkor Marci a Bodzáék kapuzábójához lapult és onnan leselkedett. Jucika látta és örvendett, hogy féltékennyé teheti. Aztán addig kandikált Cifráékhoz, amíg a kapuba nézte Cifra Jancsit, a híres legényt, kinek kevély a járása, tüzes a nézése.

— Hol jársz itt menyecske?

— Hát csak járok. Legényt várok! ...
A legény közelebb lépett:

— Az áldóját, hogy csillog a szemed. Szép vagy akár a liliomszál.

— Szép akinek, de nem az uramnak!

— A' vagy nekem!

Ezzel megfogta az asszony kezét. Az engedte, de nem a legényre nézett, hanem a Bodzáék kapujába és látta, hogy Marci egy ingerült rántással a szemére húzta a kalapját, hogy annál jobban lásson.

— Áhá, megféltett már, — gondolta Jucika. Elrántotta a kezét és sietett hazafelé. A legény utána szólott:

— Még egy csókot sem adál.

— Majd ha fagy s hó lesz nagy, — nevetett vissza az asszony és meg se állt hazáig.

Otthon csakhamar látta az ablakon keresztül, hogy az ura is haza tart. Marci mogorva képpel a házba lépett. Nem is szólt mindjárt. Leült és hallgatott. Az asszony kezdte:

— Tán borsot törtek az orra alá?! ...

— Azt! Csíp is már.

— Ülne itthon!

— S ha nem, akkor Cifra Jancsi kell?

— Kell, ha az uramnak nem kellek.

— Kell?! — kérdezte Marci elvörösödve a dühtől.

— Majd elválik, — vetette oda a menyecske hetykén.

— El a most mindjárt!

Leakasztotta a szíjostort a szegről:

— Ha kell hát nesze! nesze! nesze!

Az ostor — mi tagadás — csattant az asszony hátán, aki sírásra fogta a dolgot.

— Mit vétettem én?! ... — mondta zokogva.

— Dejszen! Azt szeretném én látni!

— Mégis megvert.

— Meg én! Mert különben nem hitted, hogy szeretlek.

— Hát vernei kell azt, akit szeret az ember?

— Igen, ha ki akar rugni a hámból!

Az asszony könnyein keresztül sugárzott a mosoly. Az urához lépett és megsímogatta

a fejét, mialatt gyöngéden, szerelmesen mondta:

— Disznója!

Ettől fogva nagy békesség volt a háznál. Csak Jucika kíváncsi arra máig is, hogy vajjon a naecsága a tanulmány alkalmazásakor mit kapott?!

Simén-földje.

A faluban kevély és konok embernek ismerik Simén Eleket. Nem a jó módjáért olyan, amilyen, hanem annak született: ami. Az arcán akaraterő szigorú ül s még a lépésén is meglátszik, hogy elhatározásából nem szokott engedni.

Az ablak mellett pihen a tulipános padon az öreg Simén és szigorú arcán enyhülnek a redők, amikor a határon fekvő Simén-földön végigsiklik a tekintete. Azt a darab földet ősidők óta „Simén-földjé”-nek nevezik. Emberemlékezet óta a Simének birják. Ebben rejlik az a varázs, hogy ettől a darab földtől soha egy Simén sem tudott megválni.

Mikor az ablaktól visszafordult, szinte meglepetve látta, hogy egyetlen fia, Ferkó, még mindig abban a helyben áll, ahol elfordult tőle.

— No?! — mondta az öreg kurtán.

— Várom, hogy mit szól hozzá édes apám,

— Amikor sömmit se szóltam: eleget

szóltam. Ha többet akarsz, többet is mondok. Azt, hogy: nem!

— Hát nem egyezik bele?

— Mondtam, amit mondtam.

Simén Ferkó fennebb emelte a fejét. Arcán az a kevély dac sziklásodott, mint az apjáén:

— De én megigérttem!

— Meggondolatlan beszéd volt.

— Akkor ígérttem, amikor jól meggondoltam!

Az öreg Simén unta már a szót:

— Én már eleget beszéltem. De estig se mondok mást!

— Akkor én nem élök.

— Hát aztán ...?

— Hát aztán, van olyan mély víz, ami ellep; van olyan kötél, ami megbír — van olyan fegyver, ami fejbe talál ...

Öreg Simén Elek felállt a padról. Közelebb lépett a fiához és szembe néztek egymással. A két tekintet mintha egymásba szúrt volna, amikor egy pillanatig szótlantul álltak. Az öreg szólalt meg:

— Gyáva! Nemcsak víz, kötél és fegyver van, hanem van két erős karod is. Mirevalók ezek, ha nem arra, hogy dolgozzál? Ha én nem akarom, hogy elvödd azt a leányt, hát vödd el az akaratom nélkül. És akkor eltaszítlak magamtól és elfeledlek, de miért törődj

velem, amikor csak az a boldogságod, az életöd, a mindönöd.

— Nem lehet azt csak úgy akárhogy elvenni. A szegénynek is van becsülete. Nem ül hivatlanul sönki nyakára. Úgy akarjuk, hogy a szülönk beleegyezésével esküdjünk össze, — felelte a fiú.

— Becsülete van! Meglehet. Én csak a nagyapjáról tudom, hogy malacot lopott. Az apja már csak tyúkot ... Egyébként az Isten éltesse ott, ahol vannak. Jó messze! De közel nem kerülünk egymáshoz! Ki az a Botos Marci és ki az a Botos Juli!

— Embörök! Olyan embörök, mint én, mint az édös apám! — mondta Ferkó.

Az öregből száraz, csúfondáros nevetés tört ki:

— Olyanok?! — kiáltotta. Kiegyenesedett. Szikár arcát a kérlelhetetlen konokság, hideg, fagyos ráncokba vonta. Csontos öklével mellére csapott és lelkéből kevélyen robant ki az öklelő paraszt gög, amint mondta:

— Én Simén Elek vagyok!

Minden szó, mint egy súlyos ütés zuhant a fiúra. Megérezte a makacs, az alkut nem tűrő kérlelhetetlenséget. De az ő vérében is meglobbant a konok elszántság. Ezt akarta tudtára adni az apjának, de előbb még egyszer kérdezte:

— Nem egyezik bele édös apám?

— Nem, nem, nem!

Olyan keményen pattogtak ezek a szavak, mintha acélból lettek volna. De a fiú sem volt lágyabb anyagból gyúrva. Szavait úgy tüzesítette át a szilárd elhatározás, hogy egy pillanatra beleégettek az apa rideg szívébe. Pedig csak ennyit mondott:

— Akkor megtöszöm!

Simén Elek egyik kezével megkapta a fia kezét, a másikkal a fejét simította végig és hörögve tört ki melléből a kiáltás:

— Ferenc!

Ebben a szóban parancs volt és figyelmeztetés arra, hogy a fiú az apjának engedelmességgel tartozik. De volt egy kis gyöngédség is, mint mikor a sötét viharos felhőn egy pillanatig tartó napsugár ragyog keresztül ...

*

Simén Ferenc komoran lépett ki a szobából. Hová, merre vitte a szíve? Talán a Juliska ablaka felé, ahonnan nyíló violák nevetnek az utcára. Öreg Simén Elek előkeresi a pálcáját és indul a határ felé. Simén-földje integet feléje. Hívja, csalogatja. Szép, nyári idő van. A napsugár ragyog. Ott künn a szabadban letörlődnek a lelkét kínosan bántó érzelmek. Ahogy a határ felé tart, találkozik a bíróval.

Csak úgy szokásból kérdi:

— Mi újság?

— Kinek jó, kinek rossz, — mondja a bíró.

Aztán hozzáteszi, hogy a földosztó komisszió befejezte a munkáját. Azt még nem tudja, hogy kitől mit vettek el és kinek mit adtak, de mire visszatér Simén Elek, megnézi az írást. Az írás mondja meg. Köszön és el-siet.

Az öreg Siménnek a földhöz agyagosodik a lába. Abban a helyben marad még egy ideig. Az a kínos gondolat szegezi oda, hogy vajjon nem vették-e el Simén-földjét? Vigasztalni próbálja magát:

— Az nem lehet. Eljártam. Ezt tennék az embörrel? Akkor oda fönn sincs igazság!

Aztán indul Simén-földje felé. A lelkébe kapcsolódó aggodalmat nem tudja lerázni. Hurcolja magával. Terhe alatt roskadnak a térdei és remeg a szíve.

Simén-földjén most szökik kalászba a búza. Enyhe nyári szél ver hullámokat a kalásztengereken. A búzaföldet virágos kaszáló szegélyezi, melynek színpompájába csókosodik a napsugár. Búzarengetegből haragosan vöröslik ki a pipacs és a búzavirág szelid kékjével, a zöld kalászszárral harmonikus színvegyületbe olvad. A domboldal bokros sűrűjében harismadár harsog a galagonyaágon nótát ver a cinke és a mennyboltozat kékje alól lecsatog a pacsirta éneke.

Ha ezeket sohasem hallotta, sohasem értette és sohasem élvezte is Simén, most egyszerre fogékonyabb lesz a lelke arra a gyönyörűségre, amit Simén-földjén lát és hall. Az a kínos gondolat, hogy elveszítheti, fokozott erővel izgatja szeretetét a föld iránt, amely ma lázas melegséggel telíti meg a vérét. Ma a földjén a természet minden szépségét látja és érzi. Lassan a röghöz ereszkedik, símogatja kezeivel a selymes gyepet és szívét a durva göröngyhöz nyomja.

Milyen jó így pihenni. Milyen édes azon a darab földön nyugodni, amelyiknek a porában játszadoztunk ...

Csak későre indul hazafelé Simén Elek. Útközben benéz a bíróhoz és azt kérdi:

— Hogy állunk?!

— Nem a legjobban, — mondja a bíró — „Simén-földjé“-t Botos Marcinak osztották ... A fia elesett. Ő is katona volt.

Az öreg felhördül. Sápadtan kapaszkodik az ajtó szemöldökfájához. A bíró nem figyel rá. Az írások közt turkál és betűzget. Majd ismét megszólal:

— Ha nem hiszi, kijednek is szabad elolvasni.

Nyújt is feléje valami írást. Simén kikapta a kezéből és a földhöz vágja; — aztán megfenyegeti az eget és rekedten felordít:

— Odafönn sincs igazság!

De egyszerre, mintha az ég viasszasújtana, lehajtja a fejét. Gögös, büszke dereka előre görbül. Nem bírja a fájdalomnak ezt a szörnyű terhét. Szó nélkül, megtörve lépeget ki az utcára ... A fejét mindig magasan hordó Simén, úgy kullog, mint egy elvert kutya. Elérkezik a kis házhoz, melynek ablakából nyíló violák nevetnek az utcára. Gondolkozik. Majd lassan, szinte kínos mozdulatokkal lépeget Botos Márton kapuja felé. De nem teszi rá kezét a kilincsre. Nem! Egyszerre felkapja a fejét és kiegyenesedik. Szemeiből csúfondáros szikrák pattannak a Botos-házikó felé:

— Hátha felnégyelnek, — dörmögi magában, — akkor se!

Ismét a gögös, konok Simén. Kemény lépései koppannak, amint hazafelé indul. Megkönnyebbül attól a gondolattól, hogy csak egy szavába kerül és „Simén-földje“ a kezében marad. Elhatározta, hogy otthon beszél a fiával és beleegyezését adja. Ámbár jobban szeretne volna az egész földet felgöngyölíteni, a közepébe temetkezni és az óceánba löketni ... Botosékat is jobban szeretne volna keresztre feszíteni, mint velök atyafiságba keveredni. Legjobban pedig a földosztó komisszió fejét szeretne volna leüttetni.

Valamennyi kívánsága lehetetlen volt. Nem volt más hátra, mint beleegyezni abba, hogy a fia feleségül vegye Botos Juliskát.

Különben Simén-földje elveszett. De inkább vesszen el az egész világ. Már azt se bánta volna Simén, annyira ment a kegyetlenségében.

Mikor haza érkezett, a házhoz tartozók közül senki sem volt otthon. Valahol munkával foglalatoskodtak. Feleségét pedig rég kísérték el a mindenek útján.

Simén körülnézett. Seholy senki! Kiáltani akart valakit, de visszariadt a saját hangjától. Babonás félelem nyögözte le a nyelvét. Ilyent sem érzett még soha. Mégis erőt vett magán. A lakása felé fordult és elkiáltotta magát:

— Ferenc!

Senki sem válaszol. Belépett a szobába:

— Ferenc!

Senki.

— Ferenc! — kiáltja most már, kemény harsogó hangon és benyit a másik szobába. Ferenc ott fekszik a padlón, átlőtt koponyával, véresen, halottan ...

Simén Elek tekintete fiára meredt s a következő pillanatban melléből hosszú üvöltés szakadt ki. Csontos ökleit rázza az ég felé. Káromolja az Istent, az eget és földet ...

Egyszerre megtántorodott és ájultan roskadt a halott fia mellé.

Gálék és Pálék.

I.

Gál András és Pál János tőszomszédok voltak, de emberemlékezet óta nem beszéltek egymással. Még fiatal gazda korukban valamelyik beleszántott a másik barázdájába, amiért összeszólalkoztak és azóta nem igen akarták egymást ismerni. Hogy ki volt a hibás?! Azt nem lehetett soha megtudni, mert a hibát Pál Gálra, — Gál pedig Pálra fogta. Hanem, amint a faluba beszéltek, nagy kár volt ez a haragtartás, mert Gál Andrásnak egy szép szál házasulandó fia volt: János; Pál Jánosnak pedig olyan szép leánya, mint egy virágszál: Lidike. Egyetlen fiú, egyetlen leány. Barázdás szomszédok a határban, tőszomszédok a faluban. Összeillőbb párt kívánni sem szabad, képzelni se lehet. Hiába! Mindent feldult, mindent elrontott a harag. Pedig, ha az utcáról benézett az ember, akár a Gál, akár a Pál udvarára: a szép, csendes, béke nyugalma látszott mindenütt. Az eperfa alatt Gáléknál a világ legjámborabb tehene kérődzött, Páléknál pedig egy természetes koca

szunnyadozott, a lusta nyugalom és hizás ölénben. A Gál Andrásék szemétdombján egy délceg kakas kifeszített böggel büszkélkedett, a Pál Jánosék udvarán egy tarka bóbitás tyúk kapirgált. És a délceg kakas és a bóbitás tyúk annyira nem vettek tudomást a két család közt fennálló feszült viszonyról, hogy valahányszor a délceg kakas meghallotta a bóbitás szeliden rezzenő karatyolását, kakas szenvedélyének egész tüzével rákukorékolt ... És ilyenkor a bóbitásnak melegen dobbant meg a zuzája, a délcegnek pedig szinte lángolt a piros taréja. Hát hiszen Gáléknál is csak úgy fehérlik, feketéllik, tarkállik a sok tyúkanyó, de olyan bájos — a délceg kakas szerint — egy sincs, mint a bóbitás. És bizony Páléknál is berzenkedik a hegyes sarkantyújára büszke kendermagos kakas, de a tarka bóbitás a Gálék aranykakasát nem adná száz kendermagosért! Jól tudja azt az aranyos, kurta lépéseit a kerítés mellé szaporázza, ott megtorpan és hopp, — a tetőre ugrik. Megcsóválja szépen kunkorodó farktollait, szárnyait összezsattogtatja és gyönyörűen csengő kakastenorban vágja ki a „kukuriku“-t.

— Nagyszerű, elragadó, — kotyogja a bóbitás, de kerek szemeivel hiába integet és hiába hivatgatja le a kerítésről, mert már figyelő állásban, kihívó daccal méregeti a kendermagos. És ha aranyosnak kedve kereked-

nék megcirógatni a bóbitás fejecskéjét, a szörnyü viadal nem lenne többé elkerülhető. És ki tudja, nem kellene-e az aranyosnak véres fejével megszabadni a csatamezőről, a tyúkaszonysereg gúnyos kodácsolása közben.

Nem, nem! Ilyen szégyenletes megfutamodásnak nem teheti ki magát.

Leszáll a magasból és a kerítés kis nyílásához kotyogja a bóbitást és csendes, de igen gyöngéd korrogással mondogatja:

— Ide figyelj, drága bóbitám! Itt a kerítés tövében, te túl, én innen — elkezdünk kapirgálni. Addig-addig kapirgálunk, míg olyan utat vájunk, melyen észrevétlenül átbujhatsz. Itt a tied lesz minden ízletes ponde, amit kikaparok és minden finom magocska, amire ráakadok, sétálgatunk a zöld pázsiton és csipegetünk gyöngé palánták leveliből. Légy óvatos. Meg ne lásson a kendermagos szultán, ki féltékenységének egész szigorával őrködik a szeráj erényei fölött. Megértettél-e? Eszem a zuzzádat!

— Meg, meg, — kottyantja vissza a bóbitás szende pirulással s tarka tollakkal ékeskedő begye. meleg érzelmektől hullámszik, amint a kerítés nyílásán át megpillantja a délceg lovag vöröslő, cifrán recézett taraját.

Ilyen idill, ilyen csendélet uralkodik a két haragtartó család udvarán. De ha János és Lidike is csak annyit törödnének a gazdák

haragoskodásával, mint a délceg lovag és a bóbitás tündér: nem a padlás-ablakból lesné János az udvaron foglalatосkodó Lidikét, — és Lidike sem akkor gyönyörködnék a János bajuszba verődő képén, mikor az a lovait itatja a kutnál, hanem kéz a kézben éreznék egymás melegségét, szem a szemből olvasná egymás boldogságát ... De hiába. Nem mernek egymáshoz szólni, nem tudnak egymásra találni, — pedig be szívesen tennék.

II.

A kerítés alatt elkészült a kapu. Bóbitás boldogan kotyogott büszke lovagja oldalán és nem látszott törődni a szemétdomb kapirgáló népének lenéző, csúfondáros karatyolásával. A gyöngye káposzta-palántához somfordáltak és az ingyenc bóbitás ugyancsak kóstolgatta a finom káposzta-leveleket. Ekkor lépett ki a tornácra Gál Andrásné és ahogy megpillantotta a prevarikáló bóbitást, haragosan kiáltott:

— Jancsi! Hol vagy, Jancsi?

János kilépett az istállóból:

— Itt vó'nék!

— Kapj fiam egy követ és törd el a lábát vagy a derekát annak a ronda bóbitásnak.

— Jó, jó! — mondja János és már kapta is a követ. Az anyja pedig, mint aki jól végezte a dolgát, visszafordult a házba ... És Já-

nos? ... Dehogy is bántotta volna a bóbitást. Még akkor se, ha nem veszi észre, hogy a kerítés nyílásán át egy szempár villog feléje. A két szem sugarából is kiérzi, hogy Lidike van ott. Épen jó. Amit nem mert volna megmondani Lidikének, azt megmondja a tyúkjának. Csendesen térítgette bóbitást:

— Hess no. Hess, hess! Eriggy haza szépen. Menj a kicsi asszonyodhoz ... Hátha már keres! Hess no, hess! Nehogy itt megüssenek, mert aki téged üt: az a kicsi asszonyodat üti. S aki az asszonyodat üti: az engem üt. Eriggy haza szépen! Dehogy bántalak, amikor szeretlek, mert tudom, hogy az övé vagy ... Hess no!

Bóbitás engedelmesen keresztül bújt a kerítés alatt. János elhallgatott, de annál feszültebben figyelt. Most túl Lidike szólalt meg:

— Hol voltál, hol jártál? Rég kereslek! Lásd eltörték volna a lábadat, ha rossz emberrel találkozol. De jó emberre biztak, aki nem bántott. Áldja meg az Isten, mert aki téged nem bánt, szívemből, lelkemből szerettem ...

János, amikor hallotta, a szíve csak úgy táncolt, szaladgált a mellében. Rányomta a tenyerét:

— Hó! állj meg, ne fuss úgy!

De biz az erősen kalapált. Most már tudta, hogy nemcsak ő, hanem „ő” is. Ez a tudat nagy bátorsággal töltötte el.

III.

János vasárnap ünneplő gúnyába öltözött, kiült a kapu előtt a padra, mintha a harangozást várná, hogy a templomba menjen. De nem is annyira a harangozást várta, hanem inkább Lidikét, aki soha sem mulasztja el a vasárnapi templomozást. Nem várt hiába. Csakhamar Lidike is szép ünneplőbe öltözve, kilépett a kapun. János megemelte a kalapját:

— Szerencsés jónapot, Lidike!

— Adjon Isten! — mondta Lidike és egészen elpirult.

Hallgattak. Egyiknek sem jutott eszébe semmi mondanivaló. Sok hallgatás után János megszólalt:

— Holnap kaszálni kellene. Tán csak nem lesz eső!

— Tán csak nem! — mondta Lidike.

Jó darabig ismét hallgattak. Megint János kezdte:

— A bornyu a jászolba lépett, aztán a kötélbe bonyolódott, aztán elesett, aztán szinte kitörte a lábát ...

— Szegény bornyu ... Ó Istenem! Még egy csirkét is sajnálnék ...

János szinte felujongott. A csirkéről a tyúk jutott eszébe. Mindjárt mondta is:

— Ne, ne! Ne törjék el se csirkének, se tyúknak ... mert az az állatnak is fáj. Nem tudnék bántani még egy verebét se!

— Jólelkü. Nem bántotta az én bóbitás tyúkomat se! — szepegte Lidike.

— Nem! De ne is bántsa senki, azt mondom! — vágta ki János hősi elszántsággal s egyszersmind közelebb lépett Lidikéhez s úgy folytatta:

— Mert a bóbitás a tiéd és téged bánt, aki bántja. S aki téged bánt, engem bánt, — mert nem bánom Lidike, ha el is sülyedek, ha meg is halok, de kimondom, amit rég tartogatok magamban. — Kimondom, hogy úgy szeretlek, hogy azt már kimondani se tudom.

— Jaj, meghallják no! — mondta a leány, de mosoly ragyogott az ajkai körül.

— Ha meg, annyi! — felelte János s megfogta a leány kezét.

Lidike nem vonta vissza, csak úgy szokásból mondta:

— Hátha meglátják? ...

— Ha meg, annyi ...

— No, no! — szólalt meg a kapu mögül a Gál András hangja. — Nem éppen annyi ... Megesnék benne, ha mindent csak úgy félvállról vennénk ...

Lidike rettenve kapta el a kezét és besza-

ladt a kapun. János utána nézett, sóhajtott és az apját követve nagy búsan ment be lakásukba. Gál Andrásné hol az urára, hol a fiára nézett. Mindjárt látta, hogy valami történt. Kérdezte is nyomban az urától:

— Ma a baj?

— Neköm semmi! Nem tudom, Jancsinak ...

— Jancsi fiam, hát szólj te!

— Szóljon édesapám. Őkeme jobban tudja.

— Ejnye kutyagyilkos teremtetted! Egy, kettő. Most már hallani akarom, Andris. Ha nem beszél kijed, mindjárt pozdorjává török valamit!

Aki Gál Andrisnét ismeri, jól tudja, hogy nem lehet kikötni vele. Úgy tudja a tulajdon ura is. Ezért aztán nem is késett tovább a felelettel:

— Hát az a baj, — mondta, — hogy Jancsi belébolondult Pál Lidikébe.

— És Pál Lidike?

Erre már Jancsi felelt:

— Ő is!

— Ő is beléd? — kérdezte még egyszer Gálné.

— Ő is belém! — mondta Jancsi.

— A már más!

Gál is megszólalt:

— Más?

— Más! — mondta az asszony olyan hangsúllyal, amitől Gál András elnémult.

IV.

Másnap Gál Andrásné így szólt az urához:

— Andris, egy szóra!

— Mi baj, Kiriska? — kérdezte András.

— Baj nincs, csak annyi, hogy mától kezdve Gál András köszönni fog Pál Jánosnak.

— Vajjon miért?

— En is kérdezek valamit! Ki szántott először a másik borozdájába?

— Ejnye, Kiriska! ...

— Nem kell húzódozni az igazságtól!

— Nem, nem! Hát én is, ő is! — nyögött András.

— Úgy úgy! Először „én“, azután ő. No hát kijed hibázott először és kijednek kell köszönni is először. Többet nem mondok ...

Hol és mikor találkoztak? Hogyan köszönt először Gál András Pál Jánosnak? Mit beszéltek, miként békültek? Arról a krónika semmit sem jegyzett fel, de azt feljegyezte, hogy egy napon a falu csodájára Gál és Pál barátságosan beszélgetve mentek a templomba. Velük a két asszony, aztán János és Li-

dike. A közeli farsangon pedig olyan lakodalmat csaptak, hogy a hetedik faluig terjedt a hire.

Lidike a kisebb butorokon, a szép vetett ágyon és a gyönyörű tulipántos ládán kívül egy kézi kosárban, kendővel lekötve, vitt még a házhoz valamit. János mosolyogva nézte és többször is melegen csókolgatta érte a menyasszonyát.

A bóbitás volt a kosárban.

A harangok barátja.

A világháború idejében egy vasárnap délután a templom előtt beszélgettek az öreg székek. Az asszonyok is ott állingáltak: öregek és fiatalok vegyesen s bánatos hangon emlegette ki a fiát, ki az urát, akiket a háború elvitt nagy véres csataterekre és tán elpusztítja azokat is, mint a gabonát, a marhát, a rézüstöt, a ruhaneműt. A közös nyomorúság hozta össze a falu népét és tán megkönyebbülnek, ha elkesergik egymásnak a bánatjukat. Csak a legöregebbnél is öregebb Damó Mihálybá nincs a gyülekezetben. Nyolcvanöt esztendő súlya s ezek közül négy háborús esztendő sok szenvedése összetörte, ágybadöntötte. Fiai, unokái, ki tudja, melyik fronton néznek szembe a halállal? Visszatérnek-e? Ki tudná azt megmondani?

Vén Damót ez a csapás a sír szélére állította. Mondogatják is az asszonyok:

— Ökeminek kicsi van már hátra.

— Nem csuda — szólja közbe Küsmődi Márton koma. Münket, fiatalabbakat is meg-

viselt ez a mostani rossz világ. Hát ökemit, aki nagyapánk lehetne.

— Az a! — mondja Talpas Están sógor. — A nagy idője miatt se bírta tovább ... Különben jobb is, aki meghal. Arról legalább nem húzzák le az ingit is.

— De né mit mondok — veti közbe Küsmődi koma. Most jó csak a java: elviszik a harangokat is.

— Csak nem mönt el az eszök!? — hüledez Están sógor.

— Vaj el — feleli Márton koma, — még akkor, amikor háborúba elegyedtek. Azért vöszik el a harangokat is!

— Nagy csendesség következett. Úgy maradt a helyén mindenki, mintha valami nagy teher oda nyomta volna. Ebbe a szomorú csendbe vánszorgott közējük Damó Mil hály, akit halálos ágyából is felvert a szomorú hír: hogy a harangokat elviszik. Szinte zörög a csontja, sárgás arcán hideg verejtek gyöngyözik és lázas szemei mély üregeikben bágyadt fénnel égnek. Száraz, hörgő köhögés meg-megszakítja a szavait, amikor mondja:

— Marci fiam, igaz-e hogy elvöszik a harangjainkat?

Küsmődi Márton koma búsan inti a fejével:

— El! El biz azt!

— Úr Isten, hördül fel az öreg Damó. Ki meri leszödni pogány kézzel a harangokat?! Ki meri megcsúfolni az Isten házát?

Senki sem felel. A vén Mihály sápadt arcán lázrózsák égnek. Arra lép, ahonnan a torony ablakába lát és nézi, nézi a nagy harang sötét alakját.

— Rosszul látok, — dörmögi magában, — könnyves a szömöm. Az a! Utoljára látom, azért!

— Szomoruság nekünk es, — mondja Están sógor, de mit csináljunk? Elmönt elég mindön. Ezek es mönnek a többi után. Jó! Vigyék! — Aztán keserű lemondással teszi hozzá: Bánja a súj ...

Lehajtott fejét felemeli Damó. Reszket az öreg hangja, amikor megszólal:

— De a harang nem olyan, mint egyéb! Ha éltek és a fiaitok is élnek, meglátjátok egymást. Ismét szóltok egymásnak. De ezek a harangok nem szólnak nekünk többet soha. Pedig megszoktuk, megszerettük, mert egész életünkben hallottuk a hangjukat, melyekkel mindörökké hozzánk szóllottak. Harang nélkül a falu néma. Ezök nélkül a högyek, a völgyek, az erdő, a mező mind-mind szomorú lesz. A harangszó a lelke mindönnek. A harang szól a röggeli napsugárnak, a harang búcsuzik a leáldozó naptól. Az életet mindenben látom, ha szól a harang. Még a nagy kő

a kapunk előtt is reám mosolyog, nemcsak a fák, nemcsak a virágok. Vigabban locsog a Nyikó vize ... A harang olyan, mintha lelke volna, mert a szava a lelkünkre talál. Mikor az áldott mezőn dolgozunk: a déli harang szavára mondjuk el: „Add meg a mű mindennapi kenyerünket!“ Úgy érezzük, hogy más a hangja, ha örül és más a hangja, ha sirat. Örömmel hívogat Isten házába és szomoruan kíséri temetőbe a falunak halottait. Ezek a harangok siratták el a testvéreimet, a feleségemet, a rokonaimat. Akik még megmaradtak, azok is messze vannak tőlem nagy csatamezőkön ... Egyedül vagyok, egyedül maradtam, egyedül, öreg, roskatag csontokkal várom a halált ... Ha elszólít és még harang se lösz: ki sirat meg ingöm?! Sönki, sönki! Édös harangjaim, sok számos esztendőn a lelkemhez nőtetek és most ... Emberek, ha meghalok, ki sirat el ingöm?!

Öreg Mihálybát mind többen hallgatják. A férfiak elcsüggednek, az asszonyok surcaiakat szemükhöz emelik és úgy szipognak. A szomorú csendben Damó tovább folytatja beszédjét.

— De ki sirat el tütöket es. Neköm tám napjaim sincsenek, de tük tovább éltek. És hiába várjátok a mezőn, hogy szóljon a déli harangszó, hiába vasárnap, hogy a templomba hívogasson, hogy a jó Istenhez emelje

imádságtokat. Olyan lösz a falu, mint a süket-néma. En Istenem! Harangszó nélkül a nép templomkerülő lösz! Azt mondom atyafiak: inkább adjon pénzt a falu a királynak, csak a harangok maradjanak meg.

Mindenki helyeslőleg bólint és többen mondják:

— Igaza van Mihálybának!

Küsmődi Márton koma azonban úgy köhint közbe, mint aki mondani akar valamit:

— Pár szóm vagyon csak — mondja. Hásze tudom én es, hogy úgy vóna jó, ahogy Mihály körösztapám mondja. Mert a dógot én is fölötte sajnálom. De ha másunnat elviszik: innét is elviszik. A pénzre nézvést pedig azt mondón, hogy van az elég a király öszentfelségének, de az is csak papiros, mert az aranyból sarkantyut csináltak. A papirosból pedig nem lösz álgyu, mer' ennek kell a harang. Azér' hát még a városokból es elviszik, pedig ott az urak parancsolnak ...

Talpas Están ekkor a jobb lábáról a balra nehezedik, kiemeli a pipát a szájából és úgy sörcent félre, mintha mondandó szavainak akarna helyet csinálni. Megértik és várakozva néznek reá.

— Szavát ne felejtse Küsmődi koma — mondja Están sógor — de más a város s más a falu. Városan senkinek se igen kell a harang. Esztendőig szógálék nagyvároson s tudom,

hogy a templomba is az óra mutatása szerint járnak. Igön sokan nem is imádkozni, hanem találkozni mönnek. Aztán az embör azt se tudja, hogy a pápista harangot hallja-e, vaj a kálvénistát, vaj melyiköt, me' sok van. Az urak nem es igön szeretik. Azt mondják, hogy zug a fejök a sok harangozástól. Pedig nem attól zúg, hanem a sok dinom-dánomtól ... Máskülönben, ha el is viszik a városról, ne vigyék el a falukból, mert a falusi embörnek úgy kell, mint a falatkinyér.

— Meghallgatám Están sógor, — feleli Küsmödi — de akárhova tögyük, vögyük, a harangokat még is elviszik, mer' törvény parancsolja. A törvény, törvény! Puntum, rézpor!

Nagybeteg Damó Mihály bá' meginog e szóra. Szinte reccsen a dereka, mint korhadó öreg fának, ha erős szél csap rá. De összeszedi rogyadozó erejét és szembe néz Küsmödivel, ahogy kérdi:

— A törvény parancsolja azt, Márton?

— A!

— Elviszik?

— El!

Egy kiesit hallgat és megint mondja:

— El!

— Jó! — mondja Damó. — Én azt úgy se éröm meg.

Olyan keserűség sír ki a szavaiból, hogy Küsmödi megsajnálja:

— Öreg Mihály körösz, hol jár a kijed esze?

— Csak ott, hogy meghalok. Úgy akarom ... Most nálam könnyen mönyön. Ott van az én helyem, ott künn! ... És a temetőre mutat.

Están sógor vigasztalja:

— Jó, jó körösz! Azt sönki se tudja ...

— Én tudom. Érzöm is, akarom is. Neköm sönkim sincs, csak az én jó ismerőseim, az én kedves harangjaim. Sietnöm kell, hogy lögyön, akik elsirassanak. Atyafiak! Én a légynek se vétöttem soha. Jó embörötök, jó falusfeletek voltam mindig ... Most csak egy utolsó kérésem van: Csak a temetésöm után vögyétek le a harangokat. Addig ne, atyafiak! Megáld az Isten érte!

— Amen, — mondta ünnepélyesen Küsmödi. A gyülekezet néma esküvel fogadta meg, hogy az öreg Damó kérésének eleget tesz.

— — — — —
Mikor a szolgabíró megsürgette a jegyzőt, hogy a harangokat le kell szedetni, a jegyző azt válaszolta, hogy szíveskedjék a nagyságos szolgabíró úr egy kis türelemmel lenni, ha azt nem akarja, hogy a falu népe őt meglincselje, -- mert addig békés úton nem

tehet semmit, míg az öreg és nagybeteg Damó Mihály meg nem hal és el nem temetik. Egyébiránt csak órái vannak még az öregnek.

Ennyit várhatunk a falu békéje érdekében, gondolta a szolgabíró és nem is sűrgette a dolgot. Az órákból napok lettek és csak napok elmultával hunyta örök álomra szemeit vén Damó Mihály. De halála után csakhamar a háború is kimúlt és olyan kavarodás támadt utána, hogy a harangokkal többé senki sem törődött.

Damó Mihályt a falu nagy részvéte mellett kísérték a temetőbe. Mikor elhantolták, Küsmődi Márton sógor így szólt a gyülekezethez:

— Mikor tük, az élők itt jártok, Mihály köröszt sírja mellett: jusson eszötökbe, hogy ő möntötte meg a harangokat!

Están sógornak is volt egy pár szava:

— Úgy-e, hogy Isten megáldott érte?!

... A harangok szomorúan kongtak ...
Síratták a legjobb barátjokat.

A válogatós leány.

I.

Hej Juli, Biró Juli, be huncfut a te szemed járása. Rákacsintasz Szőke Pistára s alig fordulsz egyet, már Beke Palira kacag a szemed. Mesemondó Róka Tamásbá arra esküszik, hogy ha négyen bolodulnának utánad: mind a négyet kiforgatnád az esziből. Pedig kettő is sok egy leánynak, de neked annál jobb, mentől többen szaladnak utánad. Te mindig válogatsz. Nem elég jó egyse. Hanem az igaz, hogy a legszebb, a legerősebb két legény jár a nyomodban, Juli. Szeretnének a többiek is, de senkise meri összemérni a virtust azzal a két legénnyel, akik közül mindenik azt hiszi, hogy ő az igazi, mert a szemed járásából is, a szíved dobogásából is egyformán méred ki a jussukat.

Azt hinné az ember, hogy Biró Juli egy harmadikat szeret igazán és ezekkel csak játszik, mint egérrel a macska. De nem! Julinak a természete olyan, hogy szereti, ha sokan szeretik. Az is lehet, hogy az egyiket jobban szereti, mint a másikat és végre is kiválasztaná a magáét, de addig, amíg erre kerül a sor:

gyönyörüségét találja abban, hogy sokan szaladgáljanak a szekere után. Ha egyszer aztán megunja ezt a mulatságot, csak maga mellé ülteti valamelyiket. Egyelőre válogat.

Mesecsínáló Róka Tamásbá váltig mondogatja:

— Te Juli te! Ne játszál a tűzzel! Úgy megéget egyszer, hogy holtod napjáig megemlegeted.

De Juli csak elkacagta magát s azt mondta:

— Ne fujja Tamásbá! Nem kijedet égeti!

Róka Tamásbá erre vésztióslóan meglógatta a fejét, de egy szót se szólt többet. Juli pedig tovább játszott a tűzzel. Még a jegyző úr is olyanformán nyilatkozott, hogy „olyan kacér, mint egy ... mint egy ...” De nem kapott rá kedvére való hasonlatot, megszakította és annyiba hagyta a mondását.

Egy napon Beke Pali így szólt Juliskához:

— No legalább egy hétig nem leszek itt-hon!

— Csak eljő a másik hét, — mondta Juli kurtán.

— Nem azt akarom kihozni ebből ...

Hát?!

— Hát azt, hogy addig ne ígérj meg másnak semmit! Addig ne is igön járogasson utánad senki! Meg azt, hogy jó szívvel várj haza,

— gondolj reám addig ... !s aztán törökbúzaszedés után, — ha Isten éltet ...

— Tudom már mit akar mondani. Ne mondja tovább. Én mondom, hogy nem ígérek senkinek semmit, — nem járatok magamhoz senkit ... Jó szívvel haza várom! Elég-e ennyi?

— Elég! — mondta Beke Pali. Szerette volna magához ölelni, megcsókolni búcsu fejében, de csak a kezét szorongatta és nézte, nézte s lassan sóhajtott:

— Az áldóját a szemednek! ... Aztán elment. Erkedre mentek erdőt vágni. Beke Pali ott is Julira gondolt. Ahány szál fát a földre terít, mindeniknél ez jár az eszébe: Ketten fűtöztünk ennél a télen.

II.

Szőke Pista vetélytárs nélkül érzi magát. Hátha most a szívébe látna Julinak. Hátha most kedvezne a szerencse. Beke Pali nem áll most az útba. Most meg lehetne tudni: mit akar a lány? Volna-e hozzá hajlandósága? Ezt mindenképpen meg kell tudni.

Ilyen dolgokon töpreng Szőke Pista. Legjobb lesz, gondolja magában, ha megkéri feleségnek. De sürgős a dolog, mert Beke Pali mindennap hazatoppanhat ... !s én Istenem, mit is látott a tegnap? Mintha csak Pali he-

lyett választotta volna ki az a leány Mányó Gyurit. Úgy eltréfálkozott vele, mintha valami szép, hat ökrös gazda volna. Pedig olyan né! vackorképü kódustarisznya!

De nem töpreng sokáig Pista, hanem amikor a leány egyedül van otthon, nagyhirtelen beállít:

— Eljöttem Juli, — mondotta. — Nem tudom kiállni!

— Mit?

— Azt, hogy se künn, se benn nem vagyok.

— Aztán hol akar lenni?

— Nálad, míg a világ, világ lesz!

— Tudom, tudom!

— Lennél-e a feleségem?

— Igen. siet. Azt se tudom, mit mondjak?

— Csak rosszat ne!

— Nem is!

— Bizzam-e?

— Ha úgy tetszik!

— — — — —
A legény megelégedve távozott.

— Csakhogy tisztába vagyok, — mondogatta magában.

Dehogy volt tisztába. Nem olyan könnyű tisztába jönni azzal a leánnyal. Pista hitte. Ezért másnap is ellátogatott Juliskához. Vőlegénynek képzelte magát. De hát a másik? Az is csak úgy!

III.

Elmult már egy hete, hogy Beke Pali erdőirtásra elment. Egy olyan napon érkezett haza, amikor Szőke Pista azzal az elhatározással ment a leányhoz, hogy ünnepélyesen is megkéri az öreg anyjától. De az öreg asszony valami ügyben a szomszédnál időzött. Pista nem szólt a leánynak. Várta az anyját. Egyszer aztán nyílt az ajtó, csak hogy nem a Juli anyja, hanem Beke Pali lépett be rajta. Ahogy az erdőből megérkezett, azon mód ment a leányhoz. Még a fejsze is a karján lógott. Jaj, csak ott ne lógott volna!

A két legény szeme összevillant. Beke szólalt meg:

— Mit keresel itt, hé?!

— De te mit keresel itt, hé? — válaszolt kérdéssel a kérdésre Szőke Pista.

— Nekem helyem van itt, — mondta Beke elrekedt hangon.

— Az nekem van, nem neked, — vágott vissza hetykén Szőke Pista.

— Hát kié ez a leány?! — kiáltott fel Beke Pali halálsápadtan.

— Senkié! — szólt közbe Biró Juli.

Beke folytatta:

— De nekem azt ígérted, hogy ...

— Hogy nem ígérek senkinek semmit és

hogy jó szívvel haza várom. Ezt meg is tettem.

— Én pedig, — mondta Szőke Pista, — azt kérdeztem, lennél-e a feleségem? Bizsam-é?

— Azt feleltem: igen siet, Bizzék-e? Ha úgy tetszik. Ezt feleltem. Mit akarnak? Kétfelé nem szakadhatok!

Kapott a szón Beke Pali:

— Ez az igaz! Itt nincs szükség az egyikre!

— Akkor lódulj, — kiáltotta Szőke Pista, akiből egyszerre kitört a visszafojtott düh. Megragadta Palit és az ajtó felé lökte, aki egy kissé megtántorodott, de a következő pillanatban már a Pista torkához kapott. A két erős legény irtózatossal dühvel és erővel robbant össze. A leány sikoltva rohant ki az ajtón és segítségért kiabált ...

A szomszédok, a járókelők összefutottak, de mire elválasztották a verekedő feleket, azok már alaposan helyben hagyták egymást. A Beke fejszéje belevágott a Pista fejébe, még pedig úgy, hogy ájultan vitték haza. Így került az egyik súlyos sérüléssel a kórházba, a másik a fogházba. Idők múltán mindketten kiépülték testükből a betegséget, lelkükből a szerelmet.

Egymással talán meg is békültek, de Biró Julit elkerülték. Egy vasárnap, mikor a kapu

előtt üldögéltek az asszonyok és az emberek, az utcán pedig cicéztek a leányok és legények. Róka Tamásbá mesét csinált az esetből és így végezte:

— Válogatósnak vadalma, vagy pedig vackor!

A mesét a vackorképü legény is vigyorogva hallgatta.

TARTALOMJEGYZÉK.

	Oldal.
Szép a Nyikó s a vidéke — — — —	3
Zúg a havas — — — —	11
Kit szeret Máriskó? — — — —	21
Jön az eső — — — —	25
Mézeskalácsszív — — — —	34
Bajok a malac körül — — — —	42
Megváltás — — — —	51
Jucika kíváncsi — — — —	64
Simén földje — — — —	71
Gálék és Pálék — — — —	79
A harangok barátja — — — —	89
A válogatós leány — — — —	97

OSZK

Österreichische
Nationalbibliothek

OSZK